

บัญชีและความคิดเห็น

ข้อควรระวังบางประการในการใช้กราฟวิลโลตограм

ปัญหาเกี่ยวกับมิติ (dimension) เป็นเรื่องที่นักวิชาการในสาขาสถิติและเศรษฐศาสตร์ หลาย ๆ คนมักจะหลงลืมกัน โดยถือว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย ซึ่งจริงแล้วการใช้มิติควรจะใช้ให้ถูกต้องตามหลักถึงแม้ว่าตัวเลขในมิติ ๒ มิติ จะบังเอิญมีค่าเท่ากันก็ตาม ตัวอย่าง เป็น พื้นที่ของสี่เหลี่ยมผืนผ้าซึ่งกว้าง ๑ ฟุต ยาว ๑ ฟุต จะเท่ากับ ๑ ตารางฟุต เราจะเห็นว่าทางด้านยาวและพื้นที่ของสี่เหลี่ยมนั้นกล่าวว่าด้วยเลข ๑ ตัวเดียวกัน แต่ความยาวกับพื้นที่ไม่ใช่เรื่อง ๆ เดียวกันเลย

สมมติว่าเรามีตารางการแจกแจงความถี่ (frequency distribution) จำนวนลูกปลาในแต่ละครอกซึ่งอยู่ในบ่อเลี้ยงปลาแห่งหนึ่ง กับตารางการแจกแจงความถี่ความยาวรอบคอกคน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๑

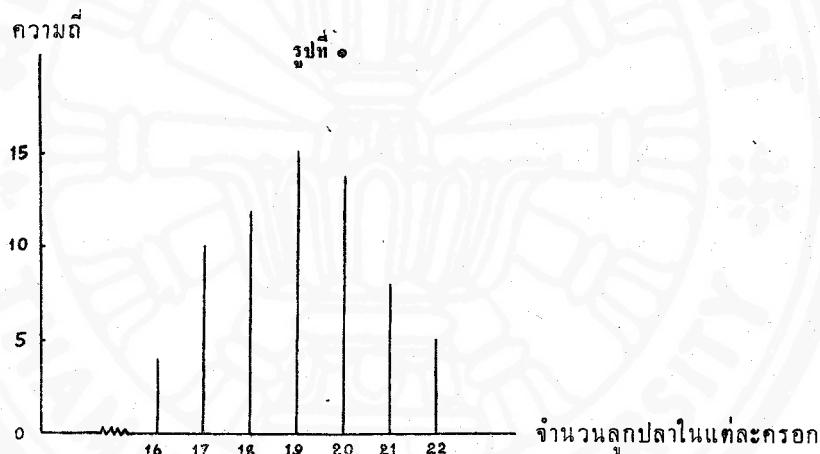
ตารางที่ ๒

จำนวนลูกปลาในหนึ่งครอก	ความถี่ (จำนวนครอกปลา)
๑๖	๔
๑๗	๑๐
๑๘	๑๕
๑๙	๑๕
๒๐	๑๔
๒๑	๘
๒๒	๕

ความยาวรอบคอก เซ็นติเมตร	ความถี่ (จำนวนคน)
๗๖	๔
๗๗	๑๐
๗๘	๑๕
๗๙	๑๕
๘๐	๑๔
๘๑	๘
๘๒	๕

จากตารางทงสอง ถ้ากสติจะใช้กราฟแสดงแทนตารางตัวเลขการแจกแจงย้อมทำได้
ง่าย ๆ อย่างที่ใคร ๆ ก็ทราบกันดอยู่ แต่จะขอเอาของง่าย ๆ ที่บางคุณมักทำผิดกันบ่อย ๆ มาอธิบาย
ก็คือ

เรามีต้นทุยตารางที่ ๑ ซึ่งเป็นตารางการแจกแจงความถี่จำนวนลูกปลาในแต่ละครอก
ไปรดสังเกตว่าจำนวนลูกปลาเป็นตัวเลขที่ไม่ลักษณะแบบ discreet attribute คือสามารถนับจำนวน
ได้อาย่างแน่นอน (countable) ถ้าเอารัวเลขในตารางที่ ๑ มาเขียนเป็นกราฟ โดยให้แกนนอนเป็น^๔
จำนวนลูกปลาในแต่ละครอก และแกนตั้งเป็นความถี่ จะพบว่า ณ จุดที่จำนวนลูกปลาเท่ากับ ๑๖ ตัว
จะมีค่าความถี่เท่ากับ ๕ พอดี การเขียนกราฟจึงทำได้ง่าย ๆ โดยเพียงแต่ลากเส้นตั้งจากจุด
ต่าง ๆ บนแกนนอนซึ่งตรงกับค่าจำนวนลูกปลาแต่ละจำนวน โดยให้มีความสูงเท่ากับความถี่ของ
จำนวนลูกปลาในครอกหนึ่ง ๆ ดังในรูปที่ ๑

ประโยชน์ของกราฟคือทำให้เราเห็นลักษณะที่ห้องของข้อมูลได้ชัดเจนกว่าการพิจารณา
จากตารางตัวเลข

เรากลับมาดูตารางที่ ๒ ซึ่งเป็นตารางการแจกแจงความถี่ของรอบคอกคน ซึ่งวัดด้วยหน่วย
เซ็นติเมตร ข้อสังเกตคือ ความยาวของรอบคอกคนเป็นข้อมูลที่ไม่ลักษณะแบบ continuous attribute
ซึ่งยอมมีความหมายต่างกับตัวเลขในตารางที่ ๑ ซึ่งเป็นข้อมูลแบบ discreet ทั้ง ๆ ที่ตัวเลขใน ๒
ตารางเหมือนกัน ถ้าจะแปลงน้ำตามภาษาชาวบ้าน ตัวเลขแบบ discreet เป็นตัวเลขแบบหาดเป็น^๕
ช่วง ๆ เช่น ๑ ข้ามมาเป็น ๒ มาเป็น ๓ จะไม่มีตัวเลขใด ๆ อีกแล้ว ทอยู่ระหว่าง ๑ กับเลข ๒

หรือตาม เรากล่าวได้ว่าตัวเลขที่อยู่ระหว่าง ๑ กับ ๒ ต่อตัวกันเป็นตัวเลขแบบ continuous^๙ จะมีตัวเลขอยู่ระหว่าง ๑ กับเลข ๒ จำนวนมหาศาลจนเรานับไม่ถ้วน

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้ข้อมูลในตารางที่ ๒ แตกต่างจากตารางที่ ๑ คือลักษณะของข้อมูล (attribute) ในตารางที่ ๑ เป็นจำนวนลูกปลา ซึ่งสามารถนับได้อย่างถูกต้อง แต่ลักษณะของข้อมูลในตารางที่ ๒ ซึ่งเป็นความยาวรอบคอกคนนั้น มีหน่วยวัดเป็นเซ็นติเมตร หน่วยวัดตั้งก้าวๆ เป็นเรื่องที่น่าจะคิดประดิษฐ์ขึ้นเพื่อประมาณค่าความยาวรอบคอกอย่างหยาบ ๆ (approximation)^{๑๐} ซึ่งจริง ๆ แล้ว ถ้าเราใช้มาตรวัดที่ละเอียดกว่าระบบทะเบียนติเมตร เป็นใช้ระบบมิลลิเมตร เราอาจจะพบว่า นายแดง ซึ่งเดิมเราวัดด้วยระบบเซ็นติเมตรได้ ๑๖ ซ.ม. อาจจะกลายเป็น ๑๖ ซ.ม. กับอีก ๔ มิลลิเมตรก็ได หรือถ้าเราสามารถคิดมาตรวัดที่ละเอียดกว่านี้ได เราอาจพบว่าการวัดใน ๒ ครั้ง แรกของเรายังคลาดเคลื่อนอยู่ก็ได ฉะนั้นเมื่อเรา วัดรอบคอกของนายแดงได้ ๑๖ เซ็นติเมตร ย่อมหมายความว่าความยาวรอบคอก ทั้งที่จริง ของนายแดง จะอยู่ระหว่าง ๑๕.๕ เซ็นติเมตรถึง ๑๖.๕ เซ็นติเมตร คือต้องมีการกำหนดขอบเขตสูงต่ำไว้ด้วย เพราะความยาวรอบคอกเป็นตัวเลขแบบ continuous

จากตัวอย่างในตารางที่ ๒ เรายกตัวอย่างในแควนรากมีคนถึง ๔ คนที่วัดความยาวรอบคอกได ๑๖ เซ็นติเมตร ซึ่งจริง ๆ แล้วคนทั้ง ๔ คน อาจจะไม่ได้มีรอบคอกยาวเท่ากัน ๑๖ เซ็นติเมตรพอตัวก็ได ซึ่งถ้าจะพูดให้ถูกต้องก็คงพูดว่าความถี่ ๔ คน อยู่ในระหว่างช่วง (interval) ๑๕.๕-๑๖ เซ็นติเมตร ถึง ๑๖.๕ เซ็นติเมตร^{๑๑} ฉะนั้นความถี่ในตารางที่ ๒ จึงเป็นเรื่องช่วง (interval) ไม่ใช่เรื่องของจุด (single point) ตั้งในตารางที่ ๑ ซึ่งเป็นตารางแสดงความถี่ของจำนวนลูกปลา เมื่อเกิดความแตกต่างขนาดนี้ เราเลยไม่สามารถใช้แกนตั้งเป็นความถี่ของจำนวนลูกปลา ไม่เกิดในกรอกหมลูกปลา ๑๖ ตัวนั้นจะมีแค่ ๔ ครอกพอตัว และในบรรดาปลา ๔ ครอกนักไม่มีครอกใดที่มีลูกปลามากหรือน้อยกว่า ๑๖ ตัว

๑. อันที่จริงถ้าจะนิยามคำว่า continuous และ discreet ให้ถูกต้องจริง ๆ ควรจะใช้นิยามทางคณิตศาสตร์คือ R.V. Hogg and A.T. Craig, *Introduction to Mathematical Statistics*, (London: MacMillan, 1971), pp. 22-23.

๒. เรื่องหน่วยวัดที่มนุษย์ก็ขึ้นมาประมาณค่าอย่างหยาบ ๆ ก็เหมือนกับเรื่องของสีเหลี่ยมค้านเท่าที่นิยามไว้ว่าค้านทั้ง ๔ เท่ากันหมดและมีมุมทั้ง ๔ เป็นมุมฉาก ซึ่งจริง ๆ แล้วในโลกนี้ไม่มีสีเหลี่ยมกังกล่าวน เพราะสีเหลี่ยมค้านเท่ากังกล่าวนเป็นเพียงเรื่องของรูปรูปธรรม ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อจะได้อารมณ์ในโลกนี้ไปเปรียบเทียบกับวัสดุเท่านั้น

๓. อันที่จริงถ้าจะให้ถูกต้องยิ่งขึ้น ภาษาศาสตร์ก็ควรจะพูดว่าค่าความถี่ ๔ คน อยู่ในช่วงกึ่งแท่งคือ ๑๕.๕ เซ็นติเมตร จนถึงค่าตัวเลขใกล้ก้าวที่น้อยกว่า ๑๖.๕ แต่ไม่เท่ากับ ๑๖.๕ เซ็นติเมตร

บัญหาคือเราจะใช้อะไรแทนความถี่นั้นแกนตั้งของกราฟและเมื่อใช้งานแทนความถี่แล้ว
เราจะยังคงอ่านค่าความถี่จากกราฟได้หรือไม่ และบัญหาสำคัญคือ กราฟนั้นจะยังคงใช้แสดง
ถ้ามีผลที่แท้จริงของข้อมูลอยู่หรือไม่

คำตอบคือ เรารู้ว่าในช่วง ๑๕.๕-๑๖.๕ เซ็นติเมตร มีคนอยู่ ๔ คน หรือมีอยู่ ๔ จุด
นั้นเอง แต่ ๔ จุดนอาจจะเป็นเส้นตรงคร่อมช่วง ๑๕.๕-๑๖.๕ เซ็นติเมตร การกระทำ
เข่นก่อให้เกิดคำว่า “ความหนาแน่น” (density) บน ฉะนั้นเราจะให้แกนตั้งของกราฟเป็นความ
หนาแน่นของความถี่ (frequency density) แทนที่จะเป็นความถี่เฉย ๆ

ความหนาแน่นของความถี่ (frequency density) คืออัตราส่วนระหว่างความถี่กับความยาว
ของอันตรภาคชัน (interval) นั้นเอง จากตารางที่ ๒ ค่า ๔ เป็นค่าความถี่ค่าแรกของตารางการ
แจกแจงโดยมีค่าอันตรภาคชันเท่ากับ ๑ ฉะนั้น ค่าความหนาแน่นของความถี่จะเท่ากับ ๔ ต่อเซ็น
ติเมตร นั้นเอง ถ้าเราตารางที่ ๒ มาเขียนใหม่จะได้ตารางที่ ๓ ดังนี้

ตารางที่ ๓

(๓-๑)

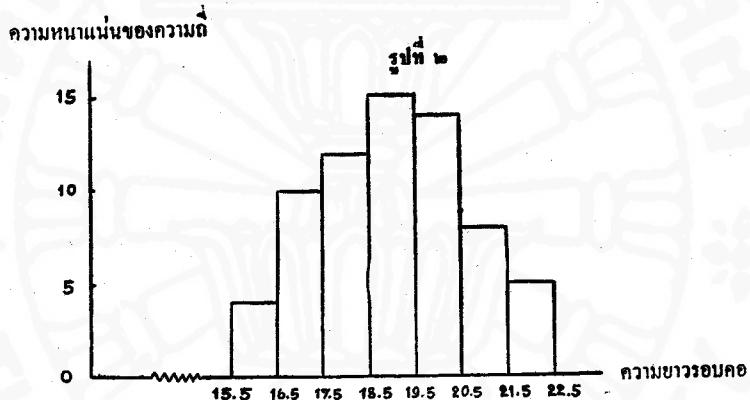
(๓-๒)

ความยาวของค่า (เซ็นติเมตร)	ความถี่	ความหนาแน่นของความถี่ (Frequency Density per centimeter)
๑๖	๔	๔/๑ = ๔
๑๗	๑๐	๑๐/๑ = ๑๐
๑๘	๑๒	๑๒/๑ = ๑๒
๑๙	๑๕	๑๕/๑ = ๑๕
๒๐	๑๔	๑๔/๑ = ๑๔
๒๑	๙	๙/๑ = ๙
๒๒	๕	๕/๑ = ๕

๔. จริง ๆ แล้วในระหว่างช่วง ๑๕.๕-๑๖.๕ ซม. ซึ่งมีความถี่อยู่ ๔ คน เราสมมุติว่า คนทั้ง ๔ มีความ
ยาวของค่าทั้งกันและทั้งอยู่ในช่วง ๑๕.๕-๑๖.๕ และสมมุติให้ความยาวของค่าของคนทั้ง ๔ อยู่ทั่งกันเท่า
กันพอดี วิธีนี้ไม่ผิดกอะไร เพราะเป็นไปตามกฎเกณฑ์ทางสถิติที่เรียกว่า uniformly distributed อันเนื่องมาจาก
Principle of Insufficient Reason คือเรามิได้ทางรู้ว่าความยาวของค่าของคนทั้ง ๔ ยาวจริง ๆ เท่าไรแน่

แต่ถ้าเราต้องการพิจารณา อัตราภากชัน ๑ และ ๗ รวมกัน ค่าความถี่จะกลายเป็น ๗๔ และความกว้างของอัตราภากชันจะกลายเป็น ๒ ฉะนั้น frequency density จะกลายเป็น ๓.๗ ต่อหน่วยเมตร

ขอนำไปคือการนำเอาตัวเลขในตารางที่ ๓ มาแสดงด้วยกราฟ เรายังคงค่าความหนาแน่นของความถี่ ๔ จะคลุมช่วงระหว่าง ๑๕.๕ - ๑๖.๕ และค่าความหนาแน่นของความถี่ ๑๐ จะอยู่ในช่วง ๑๖.๕ - ๑๗.๕ ฉะนั้น เราจะแทนค่าความหนาแน่นของความถี่ (frequency density) ด้วยเส้นสีทึบบนแกนนอน (AB) ซึ่งมีความยาวเท่ากับช่วงอัตราภากชันแต่ละช่วง โดยให้อยู่สูงจากแกนนอนเท่ากับค่าความหนาแน่นของความถี่ (frequency density) กราฟดังกล่าววนนาย Karl Pearson ให้ชื่อว่า histogram (Histogram)^๔

จากรูปที่สอง ความสูงของ ความหนาแน่นของความถี่ และเรายังพบว่า เราอาจหาค่าความถี่ (frequency) ได้จากพื้นที่ของสี่เหลี่ยมแต่ละรูป นั่นคือระหว่างช่วง ๑๕.๕ - ๑๖.๕ จะมีความถี่ = พื้นที่ ABCD = สูง × ฐาน = Frequency density × interval

$$= \frac{\text{สูง}}{1 \text{ ช.ม.}} + ๑. ๙.๘.$$

$$= ๔ \text{ คน}$$

๔. คำว่า Histogram ทรงกับความหมายในภาษากรีก ๒ ความหมาย กือ อาจะจะเปลี่ยนเนื่องเยื่อ (tissue) หรือผ้า (cloth) ก็ได้ นาย Pearson อาจจะคิดว่า histogram เมื่อนอกไปเรื่อง หรือไม่ก็เมื่อนอกกับ the texture of the population with respect to the attribute in point ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ histogram จะใช้แสดงลักษณะของข้อมูลที่เป็น continuous attribute และถ้าข้อมูลที่มาจากการสำรวจจำนวนจำกัดบางครั้งเราอาจจะซอยอัตราภากชันให้เล็ก ๆ ไม่ได้

ຂະໜາດທີ່ໃຫຍ່ແລ້ມຂອງຢືສໂຕແກຣມ ກົດຄວາມຄືນແອງ

ປະເທິດສຳຄັນ ອ່ານ ການແສດຖາຮາງການແຈກແຈງຂອງ continuous attribute ຕ້າຍຮູບຢືສໂຕແກຣມໄໝໃໝ່ເຮືອງຂອງ convention ແຕ່ເປັນເຮືອງທມະຫຸມືດ (logical necessity) ເຮັດວຽກວ່າຫັນສອງສົດທ່າຍ ໃນເມື່ອໄທຢະແກສ໌ ຍັງຄົງໃໝ່ ຄວາມຄື ເປັນຄວາມສູງຂອງຢືສໂຕແກຣມ ຂັ້ນເປັນການກະທຳທີ່ພົດ ເພື່ພື້ນວ່າຫັນສອງເລຳນັດ ບໍ່ໄຫ້ເຮັດວຽກປ່າຍຂອງຢືສໂຕແກຣມໃນຮູບທີ່ ແລ້ວມີຮູບເທົ່ານັ້ນ ຂັ້ນຕ່ອໄປ ສມມູດວ່າເຮັດວຽກປ່າຍຈຳນວນແລະບັນດາຂອງອັນຕຽກາຫຼັນ ໃນຕາງໆທີ່ ທັງຕ່ອໄປ

ຕາງໆທີ່ ۴

(ນ-ກ)

(ນ-ກ)

ຄວາມຍາວຮອບຄອນ	ຄວາມຄື	ຄວາມໜາແນ່ນຂອງຄວາມຄື
໑໖-໑໔	໒໖	໒໖/໓ = ໤.໓
໑໘	໑໕	໑໕/໑ = ໑໕
໒໐-໒໒	໒໗	໒໗/໓ = ໧

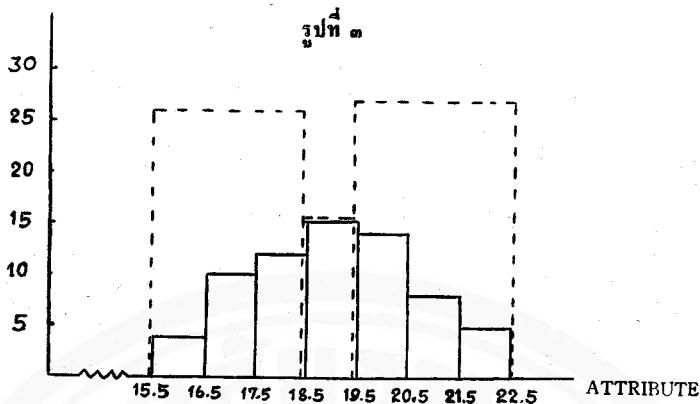
ຕ່ອໄປຄ້າເອາຫາຮາງການແຈກແຈງຄວາມຄືໃນຕາງໆທີ່ ۴-ກ ມາເບີນເປັນກາຮົມຢືສໂຕແກຣມ ໂດຍໃຫ້ຄວາມສູງເປັນຄວາມຄື (frequency) ເນັ້ນ (ໃຫ້ຢືສໂຕແກຣມຮູບແນນຕ້າຍເສັ້ນປະ) ແລ້ວເອາຫາຮາງການແຈກແຈງຄວາມຄື ໃນຕາງໆທີ່ ۳-ກ ມາເບີນກາຮົມໃນຮູບເທິງກັນ ໂດຍໃຫ້ຄວາມສູງຂອງຢືສໂຕແກຣມເປັນຄວາມຄືເທິງກັນ (ຢືສໂຕແກຣມຮູບແນນໃໝ່ເປັນເສັ້ນຕົ້ນ)

๖. ອ້າວຍ່າງໜັງສື່ອທີ່ເຂົ້າຢືສໂຕແກຣມຂອງຂ້ອມຸລແບບ continuous attribute ແຕ່ຍິ່ງເຮັດແກນທັງເຊີນເປັນຄວາມຄືເຊຍ ມີອາທິເຊັນ M.R. Spiegel, *Schaum's Outline Series Theory and Problems of Statistics*, (New York : Schaum Publishing, 1961), p. 29, 36, 37; E.B. Mode, *Elements of Statistics*, (New Jersey ; Prentice-Hall, 1961), p. 45, 48;

ຈະຢູ່ ຈັນທັກຂໍ້ມາ, ສອດ (ພະນັກງານ: ປະເສດຖະກິນ, ແກສອນ), ທັນວ້າ ໦໨.

ສຸກຮັບຊີ້ຍ ໂງວົງສິດີ, ກັດກອດສິດີ (ພະນັກງານ: ມາວິທາລ້ຽມຄໍາແໜ່ງ, ແກສອນ) ເຂົ້າຢືສໂຕແກຣມທັງໆ ທີ່ລັກນະຂອງຂ້ອມຸລເປັນ discreet.

FREQUENCY

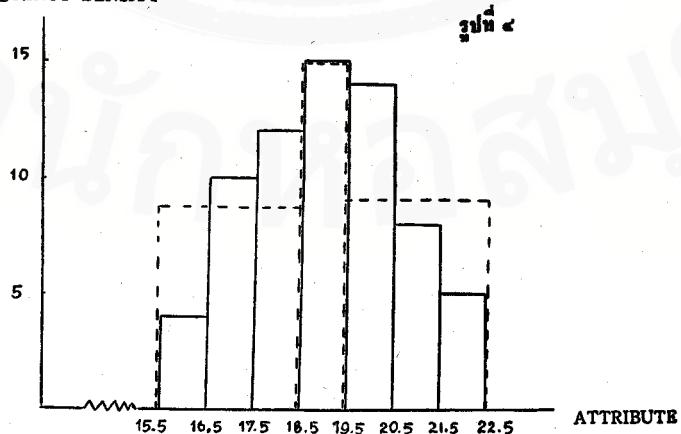

รูปที่ ๓

เราจะพบว่าอีสโตแกรมเส้นประในรูปที่ ๓ ซึ่งเกิดจากตาราง ๔-ก จะมีรูปร่างเป็นแบบหุบเข้า แตกต่างจากอีสโตแกรมเส้นตัน ซึ่งได้จากการที่ ๓-ก อีสโตแกรมเส้นตันมีรูปเป็นภูเขา เพราะบังเอิญค่อนตறากาชันในตารางที่ ๓-ก เท่ากับ ๑ ทำให้รูปร่างของอีสโตแกรมเส้นตันในรูปที่ ๓ บังเอิญไปเหมือนกับรูปร่างของอีสโตแกรมที่ถูกต้องตามหลักจากสร้างในรูปที่ ๒ เราจึงสรุปได้ว่าการให้ความสูงของอีสโตแกรมเป็นความถี่ (frequency) เนย ๆ ทำให้รูปร่างของอีสโตแกรมเปลี่ยนแปลงไปเมื่อเราเปลี่ยนขนาดของ interval แต่เราอุ่นว่า อีสโตแกรมที่ถูกต้องจะต้องแสดงลักษณะที่แท้จริงของข้อมูลได้ และลักษณะที่ถูกต้องของข้อมูล คือ มีรูปร่างคล้ายภูเขา แต่การเขียนอีสโตแกรมเส้นประโดยใช้แกนตรงเป็นความถี่ธรรมดា (frequency) เป็นการบิดเบือนลักษณะที่แท้จริงของประชากร

ข่นสุดท้าย เราจะเอาตัวเลขในตารางที่ ๓-ข กับตารางที่ ๔-ข มาเขียนอีสโตแกรมเปรียบเทียบกัน โดยใช้แกนตรงเป็น frequency density จากตารางที่ ๓-ข เราจะได้รูปอีสโตแกรมเส้นตันเป็นรูปคล้ายภูเขา และจากตารางที่ ๔-ข เราจะได้อีสโตแกรมซึ่งมีรูปร่างคล้ายภูเขารูปนั้นแสดงว่าการใช้ frequency density แทนแกนตรง ทำให้เราคงสภาพแท้จริงของข้อมูลไว้ได้ไม่ว่าเราจะเปลี่ยนแปลงค่อนตறากาชันให้กว้างหรือแคบเพียงใดก็ตาม

FREQUENCY DENSITY

รูปที่ ๔

ฉะนั้นการใช้กราฟแทนตัวเลขตารางการแจกแจงความถี่ใช้กราฟที่สามารถแสดงลักษณะของข้อมูลได้อย่างแท้จริงดังในรูปที่ ๔ หนังสือสถิติในห้องทดลองหลายเล่มยังคงเขียนอีสโตแกรมของ continuous attribute โดยให้แกนต์เป็นความถี่ (frequency) อุป ซึ่งถือเป็นความผิดในด้านเหตุผลอย่างร้ายแรง เปรียบเสมือนการกระทำผิดของศรีผู้หนึ่งชี้ถูกตำรวจนายจราจรจับในข้อหาขับรถเกินกว่า ๕๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง แต่คุณสุภาพสตรีกลับยังตั้งใจฟังว่า “โอ้คุณหมู่ ตงแต่เดินขั้บรถออกจากบ้านได้ ๑ ชั่วโมงแล้ว ติ่วนยังขับมาไม่ถึง ๕๐ กิโลเมตรเลยค่ะ”

นิพนธ์ พัพงศกร

ฝรั่งมองไทย : สมัยใหม่เต็มไม่พัฒนา*

๑. ความน่า

สังคมไทยเป็นสังคมแบบเจ้าพระเดชนาຍพระคุณ (patrimonial society) ซึ่งหมายความว่า ระบบการเมืองในสังคมมีลักษณะที่ “ผู้ปกครอง” เป็น “เจ้าพระเดชนาຍพระคุณ” ของไพร่พ่อ ประชานชนบทหลาย และเจ้าพระเดชนาຍพระคุณผู้ปกครอง จะแต่งตั้งคนผู้บริหารซึ่งมีความชำนาญ เนพะ ให้ดำเนินกิจการของรัฐ ทั้งโดยคณะผู้บริหารเหล่านี้จะต้องตอบผู้ถูกย์ให้การควบคุมโดย ตรงจากเจ้าพระเดชนาຍพระคุณ และเจ้าพระเดชนาຍพระคุณมีอิทธิพลครอบงำสถาบันต่าง ๆ ของ สังคม

การที่สังคมไทยเป็นสังคมแบบเจ้าพระเดชนาຍพระคุณ ทำให้สังคมไทยไม่พัฒนา (underdeveloped society) หรือแม้แต่จะเรียกว่าเป็นสังคมที่กำลังพัฒนา (developing society) ก็ไม่ถูกต้อง เพราะเมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงและการจำเริญเติบโตของสถาบันต่าง ๆ ทางสังคมที่เกิดขึ้นแล้ว จะเห็นได้ว่า สถาบันต่าง ๆ เหล่านี้ไม่มีการพัฒนาเลย อย่างที่เพียงแต่ได้รับการทำให้เป็นสมัยใหม่ หรือทันสมัย (Modernization) มากขึ้นเท่านั้น

คำว่า “การทำให้เป็นสมัยใหม่” (Modenization) หมายความว่า สถาบันต่าง ๆ ทาง สังคม (สถาบันทางการเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา และสังคม) ยังไม่มีศักยภาพ หรือประสิทธิภาพ เต็มที่เท่าที่ควรจะเป็น เพราะถูกจำกัดโดยโครงสร้างพื้นฐานของสังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี แบบแผนเก่า ๆ หรือแม้แต่เบ้าหมายของสังคมเอง

ส่วนคำว่า “การพัฒนา” (Development) นั้น หมายความว่า สถาบันต่าง ๆ ทางสังคม (สถาบันทางการเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา และสังคม) มีภาวะการพัฒนา หรือศักยภาพหรือประสิทธิภาพเต็มที่ โดยไม่ถูกจำกัดโดยโครงสร้างพื้นฐานของสังคม หรือแบบแผนประเพณี ฯ

* สรุปความและเรียบเรียงจาก Norman Jacobs, *Modernization Without Development : Thailand As An Asian Case Study* (New York : Praeger, 1971).

ในสังคมแบบเจ้าพระเดชนาญพระคุณแบบสังคมไทยนั้น พฤติกรรมทางสังคม การเมือง การบริหาร และการเศรษฐกิจ มีผลกระทำต่อการพัฒนาประเทศอยู่มาก ควรแก้การศึกษาพัฒนาอย่างยั่ง ดังที่จะได้วิเคราะห์เสนอต่อไปในหน้านี้

๒. การเมืองและการบริหาร

การปกครองของไทยแสดงความมานะ มักใช้เป็นการปกครองระบบเจ้าพระเดชนาญพระคุณ (Patrimonialism) ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้ คือ.-

๑. นายหรือผู้บังคับบัญชาถือว่า ลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นบริวารส่วนตัว
๒. ผู้ปกครองหรือนายมักใช้ลักษณะเสมอภาค (Paternalistic)
๓. การปกครองมักใช้ลักษณะเป็นการแผ่เมตตาwarm (Benevolent)
๔. การปกครองมักใช้ลักษณะอัตโนมัติเอี้ยบขาด (Autocratic)
๕. การตัดสินใจมักใช้ลักษณะรวมอำนาจ (Unitary) หากกว่าจะเป็นการแบ่งแยกอำนาจ (Differentiate) หรือ กระจายอำนาจ (Disperse) และไม่มีความอิสระ(Autonomous) ในการดำเนินงานระดับต่ำลงมา
๖. ผู้นำเป็นผู้กำหนดบทบาททางการเมืองโดยไม่ได้คำนึงถึงเสียงภายนอก
๗. มักใช้เป็นการเมืองระบบราชการ (bureaucratic polity) นั่นคือข้าราชการเป็นผู้นำทางการเมือง กำหนด และแสดงบทบาททางการเมืองโดยปราศจากการตรวจสอบจากกลุ่ม หรือสถาบันภายนอกระบบราชการ

ลักษณะสำคัญ ๆ ที่ ๗ ประการนี้ ก่อให้เกิดพฤติกรรมทางการเมือง และทางการบริหารที่นาฬิกาหอยประการที่เดียว ดังจะได้กล่าวต่อไปตามลำดับ คือ.-

๑. ลักษณะสำคัญ ๑ ประการแรก คือ นายหรือผู้บังคับบัญชาถือว่าลูกน้องเป็นบริวารส่วนตัว การปกครองบังคับบัญชาเป็นไปในแบบการแผ่เมตตาwarm และผู้ปกครองหรือผู้บังคับบัญชา มักใช้ลักษณะเป็นเสมอภาค (patrimonial administrative behavior) ที่ปรากฏอยู่ในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมเกี่ยวกับระบบนายและบริวาร (Patrons and Clients) เป็นตัวที่สำคัญ เ�ราะในสังคมไทยนั้น การปกครองแบบเจ้าพระเดชนาญพระคุณคงอยู่ได้ เพราะการอาศัยชักจูงและกันระหว่างนายกับบริวาร ความสัมพันธ์ระหว่างนายกับบริวารเป็นความสัมพันธ์แบบต่างตอบแทน คือบริวารหรือผู้อยู่ปั้นนิบติรับใช้นายหรือผู้ใหญ่ เพื่อหวังอภิสิทธิ์ ความมั่นคงและหวังผลตอบแทนอื่น ๆ ตัวนาย

หรือผู้อุปถัมภ์พยาบาลใช้ลูกน้องบริวารเป็นเครื่องมือในการสร้าง “อาณาจักร” เพื่อเสริมบารมีของตน ทางฝ่ายบริวารก็หวังที่จะได้ส่งตอบแทนจากการติดต่อกันซึ่งกันและกันอย่างอ่อนน้อมถ่อมตน ด้วยความสามารถในการรักษาอำนาจและความสามารถในการคุ้มครองได้โดยอาศัยความสามารถในการหาสิ่งตอบแทนมาให้บริวาร หรือการจูงใจให้ช่วยกันรักษาผลประโยชน์โดยแข่งขัน กับกลุ่มอื่น สำหรับสิ่งตอบแทนที่สำคัญในการรักษาสัมพันธภาพของนายและบริวารนี้ คือการที่นายจัดหาตำแหน่งหน้าที่การงานให้แก่บริวาร เพื่อแลกเปลี่ยนกับความจงรักภักดี ตลอดจนการให้ความคุ้มครองและอภิสิทธิ์ต่าง ๆ ส่วนวิธีการที่นายควบคุมบริวารนั้น เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างทางการบริหารแล้ว จะพบว่า

(ก) ผู้อำนวยการควบคุมบริวารโดยการควบคุมการตัดสินใจที่สำคัญ ไว้เบื้องบน ในขณะเดียวกันก็หาทางบันทอนหรือต้อนความพยาบาลในการสร้างความชำนาญและความสามารถในการตัดสินใจของนักวิชาการหรือฝ่ายช่วยอำนวยการ

(ข) พยายามแยกบริวารออกจากกึกหรือกลุ่มอื่น ๆ และป้องกันการแย่งตัวบริวารของกลุ่มอื่น ๆ

การใช้ระบบการควบคุมแบบนี้ ทำให้เกิดลักษณะสำคัญทางการบริหาร ๒ ประการ คือ—

(ก) ความสามารถในการใช้มนุษยสัมพันธ์ของนายมีส่วนสำคัญในการที่จะรักษากลุ่มและบ่งการให้กลุ่มปฏิบัติการตามที่ต้องการ

(ข) การร่วมมือประสานงานที่จะเกิดขึ้นได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของนาย หรือผู้บังคับบัญชามากกว่าระบบ

พฤติกรรมทางการบริหารที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการปกครองแบบเจ้าพระเดชนาฯ พระคุณก่อ การขาดความยึดต่อความสามารถในการทำงาน (absence of performance orientation) ซึ่งถือว่าเป็นจุดอ่อนอย่างหนึ่งในการบริหาร ลักษณะของจุดอ่อนน้อยที่นักบริหารครอบจักรภิวิชาการ เป้าหมายในการปฏิบัติงานมีอยู่น้อยมาก (ไม่กวนใจ) และสังจูใจที่จะให้เกิดเป้าหมายในการปฏิบัติงานก่อนอย่างด้วย กฎหมายจะเป็นข้อบังคับแทนไม่มีความสำคัญ และได้รับการยึดถือปฏิบัติน้อยมาก เพราะความสามารถสัมพันธ์ระหว่างนายกับบริวารเป็นสิ่งสำคัญกว่า นักงานยังคงการพยาบาล หลักเลี้ยงกฎ ระเบียบท่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็พยาบาลหาประโยชน์จากช่องโหว่ของกฎหมายอยู่

ด้วยลักษณะตั้งกล่าว จึงไม่มีมาตรฐานที่เป็นกฎหมายที่จะสามารถวัดหรือประเมินผลงานได้ ความสามารถในการปฏิบัติงานกล้ายเป็นเรื่องส่วนตัวเฉพาะเจ้าของ ตลอดจนการวินิจฉัยสั่งการ

ก็มีรากฐานมาจากความสมัพน์ส่วนตัวมากกว่าผลสำเร็จของงาน การลงโทษ หรือบําเหน็จความชอบ เป็นเรื่องของความจริงก็ต่อเมื่อเป็นไปตามอํามาภิใจของผู้บงคับบัญชาหรือผู้เป็นนาย ดังนั้น การทำราชการจึงเป็นการทดสอบว่า ใครจะสามารถเป็นผู้ให้ชัดกับผู้มีอำนาจทางการเมืองมากที่สุด หากว่าจะเป็นการทดสอบความสามารถในการทำงานหรือความสามารถทางวิชาการ

๒. ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของระบบการปกครองแบบเจ้าพระเด่นนายพระคุณก็คือ การปกครองมีลักษณะอันนิยมเอี้ยนขาด (Autocratic)

การทักษะและการปกครองเป็นแบบอัตโนมัติ จึงทำให้อำนาจกับคุณธรรม (power and morality) มีความสมัพน์ส่วนอย่างมาก ดังนั้น เมื่อพิจารณาสังคมไทยแล้ว จะพบว่า

- (ก) เป็นระบบสังคมที่การต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจเป็นไปอย่างปราศจากความละอาย (Brazen) และไร้ศรัทธา (Amoral)

- (ข) เป็นระบบสังคมที่มั่นว่า เจตนารมณ์ (Will) ของบุคคลจะเป็นไปตามคัลลองของศีลธรรมมากกว่าที่จะมุ่งเน้นในทางการปฏิบัติจริงๆ ดังที่มีผู้สังเกตว่า คนไทยยกย่องนับถืออำนาจ และคาดหวังความชื่อสัตย์สุจริตจากผู้ที่อยู่เหนือกว่า

ดังนั้น คนไทยจึงมีความเชื่อมั่นว่า อนาคตและความรุ่งเรืองของประเทศไทยน้อยกว่าผู้ปกครองและกลุ่มบริหาร ถ้าผู้ปกครองและบริหารเป็นผู้มีศรัทธาและจริยธรรมสูง บ้านเมืองก็จะเกิดความสงบเรียบร้อยและความสุขสมบูรณ์ แต่ถ้าเป็นไปในทางกลับกัน คือ ผู้ปกครองเป็นผู้ไร้ศรัทธาและจริยธรรม ประเทศไทยจะเกิดความยุ่งเหยิงวุ่นวายอุดทวยและเดือดร้อนในที่สุด

โดยเหตุที่มุ่งรักษาความเรียบง่ายและคงอำนาจไว้ ผู้ผู้ปกครองพยายามหลีกเลี่ยงบัญชาอันอาจจะเกิดขึ้นจากการเกี่ยวข้องกับกลุ่มอำนาจอื่นๆ ที่จะมาเปลี่ยนบังคับอำนาจของตนดังนั้น ผู้ผู้ปกครองจึงได้ใช้มาตรการ ๓ ประการ ในการปราบและคุ้มครองอำนาจ ที่จะมาห้าม คือ

- (ก) พยายามแยกส่วนต่างๆ หรือระบบต่างๆ ออกจากกัน และให้ส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างสุด

- (ข) จำกัด หรือจำกัด หรือควบคุมองค์กรอื่นๆ ที่มิใช่องค์กรราชการที่จะมาห้าม และแบ่งปันในการครองอำนาจ

- (ค) ควบคุมไม่ให้อำนุภาพอื่นๆ ได้ปฏิบัติการใดๆ เพื่อแสดงออกเช่นเจตนา จำนวนทางการเมือง และควบคุมไม่ให้เกิดองค์กรการเข่นนบนด้วย

การคัดค้านใดๆ ต่อรัฐบาล มักจะถือว่าเป็นการบ่อนทำลายความมั่งคง และมีโทษทางอาญาด้วย ดังนั้น ลักษณะการเมืองในสังคมไทย จึงมีลักษณะเป็นการเมืองที่ปราศจากการแข่งขัน (politics of noncompetition)

อย่างไรก็ตาม ลักษณะของการปกครองแบบอัตตันยมนี้ สัมพันธ์ใกล้ชิดกับลักษณะของระบบนายและบริหาร ซึ่งนายพยาญาร่วมอำนาจการตัดสินใจไว้เบื้องบน ทั้งนี้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมบริหาร และนอกจาก การที่ต้องการหรือเน้นในการรักษาเอกภาพ (Unitary) ของชาติ จึงทำให้ลักษณะการปกครองห้องถันของไทย มีลักษณะเด่น ๓ ประการ คือ.—

(ก) การปกครองห้องถันสูกครอบงำโดยส่วนกลาง ส่วนกลางเป็นศูนย์แห่งอำนาจและเศรษฐกิจของชาติ

(ก) โดยเหตุที่เมืองหลวงหรือส่วนกลางเป็นผู้ครอบงำส่วนภูมิภาค เมืองหลวงจึงเป็นศูนย์กลางของชาติ ในขณะที่เมือง (Urban) เป็นศูนย์กลางของห้องถันหรือชนบท

(ค) ลักษณะสุดท้ายและสำคัญที่สุด ก็คือ การขาดการกระจายอำนาจการตัดสินใจทางการเมืองไปยังห้องถัน การปกครองห้องถันมีลักษณะเป็นการขยายอำนาจของรัฐบาลกลางมากกว่า เพราะรัฐบาลรวมและร่วมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง และเป็นผู้สร้างการลงใบยังส่วนห้องถัน

๓. ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ การเมืองมีลักษณะเป็น “การเมืองระบบราชการ” ซึ่งข้าราชการเป็นผู้นำทางการเมือง เป็นผู้กำหนดบทบาทและแสดงบทบาททางการเมือง โดยปราศจากการตรวจสอบควบคุมจากภายนอก

การเมืองระบบราชการ ใช้ข้าราชการเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินการทางการเมือง และเป็นเครื่องมือทางการบริหารด้วย แต่เครื่องมือทางการบริหารตั้งกล่าว ก็เป็นเครื่องมือที่ไร้ประสิทธิภาพ ทั้งๆ ที่ไม่สามารถที่ปรึกษาทางการบริหารจากต่างประเทศมาช่วยเหลือจำนวนมาก many แต่ก็ต้องมีน้ำว่า รัฐบาลไทยไม่สามารถ หรือไม่สนใจที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งของคำอุบอยู่ทว่า ฝ่ายปกครองพยายามควบคุมไม่ให้มีการควบคุมอำนาจ (Control of Countervailing Power) ไม่ให้มีการท้าทายอำนาจในการปกครอง ซึ่งนั่นว่าเป็นการบีดโอกาสของการพัฒนา

การที่ผู้นำสามารถกำหนดและแสดงบทบาททางการเมืองได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงเสียงภายในออก
หรือการควบคุมจากองค์กรภายนอกระบบราชการนั้น ส่วนหนึ่งของคำตอบอยู่ทว่าในสังคมไทยไม่มี
องค์กรรูปแบบที่มีเป้าหมายแน่นอนและมีประสิทธิภาพอยู่เลย มีแต่ความสมัพันธ์ระหว่างบริหารและ
นายที่เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบสังคม ตลอดจนระบบเครือข่ายต่างๆ ในสังคมไทยก็มีโครงสร้าง
ทหละหลวย (loosely - structured) สังคมไทยเองก็ได้ส่งสัญญาณสมบัติไว้หลายประการที่ทำให้ไม่
ซ่อนเปลี่ยนแปลงหรือตอบโต้ หรือแก้ไขสิ่งแวดล้อมต่างๆ ให้ได้ผล คุณสมบัติที่สำคัญๆ ก็คือ

- (ก) การยอมรับแบบแผนที่ไม่โดยไม่พยายามแก้ไข
- (ข) การนิยมความสมัพันธ์แบบเข้าใจกับหลาย ๆ ฝ่าย หรือที่เรียกว่า การประนีประนอม^๔
เดินสายกลาง ไม่แสดงตนเป็นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะ คบเพื่อนโดยเห็นแก่ความ
สุขหรือความสนุกเป็นใหญ่
- (ค) หลักเลี้ยงบัญชาและไม่ชอบแก้บัญชา หลักเลี้ยงการเผชิญหน้า หรือการขัดแย้งกับ
ผู้อื่น
- (ง) พยายามแสวงหาผลประโยชน์จากสังคมมากกว่าที่จะวิพากษ์วิจารณ์ หรือเปลี่ยนแปลง
ระบบสังคมโดยตรง
- (จ) ชาวไทยไม่ชอบการผูกมัดตัวเองเข้ากับเงื่อนไขต่างๆ หรือพยายามหลีกเลี่ยงภาระการ
เผชิญหน้าโดยตรง
- (ฉ) มีความเนื้อယและเฉื่อยชาทางการเมือง
- (ช) ชาวไทยชอบหาทางแก้บัญชาความขัดแย้งระหว่างบุคคลด้วยการใช้กำลัง แต่คนไทย
เองกลัวความรุนแรง เพราะเห็นว่า เป็นเหตุการณ์ที่ควบคุมไม่ได้ อาจจะเป็นภัยแก่
ผู้อื่น สังคมหรือตนเอง

ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากประชาชนมีอยู่น้อยมาก ทั้งนี้ เพราะคนไทยขาด
ความสนใจต่อความสมัพันธ์ระหว่างบุคคลที่อาจจะก่อให้เกิดผลดีในการควบคุมสิ่งแวดล้อมและที่จะมี
ส่วนในการพัฒนาการเมืองและสถาบันต่างๆ ในสังคมไทย

การที่ผู้นำประกาศและการควบคุมตรวจสอบจากภายนอก^๕ ได้ก่อให้เกิดพฤติกรรมทางการบริหาร ที่น่าสังเกตหลายประการ กล่าวว่าคือ

การให้บริการของรัฐบาลแก่ประชาชนยังมีปัญหา เพราะรัฐบาลยังไม่สามารถให้บริการอย่างเหมาะสมแก่ประชาชน และยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ เพราะมีข้อจำกัด คือ

- (ก) ผู้นำราชการเองยังเชื่อว่าความสามารถ และประสิทธิภาพในการตัดสินใจสูงกว่าระบบอื่น ๆ และ
- (ข) ข้าราชการมีความเชื่ออย่างใน การติดต่อ และให้บริการแก่ประชาชน ยังทางประชาชนผู้รับบริการแล้วยังไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้เลย เพราะจะพยายามหลีกเลี่ยงบัญหาต่าง ๆ ที่เห็นว่าจะเป็นอันตรายต่อตัวเขา

นอกจากฝ่ายปกครองยังพยายามที่จะออกกฎหมายเบียบต่าง ๆ ให้สมบูรณ์สุดเท่าที่ทำได้ เพื่อยกระดับและศึดรรมของข้าราชการและประชาชน แต่ก็มีประสบความล้มเหลวตลอดมา ทั้งนี้ เพราะมีลักษณะพฤติกรรมทางการบริหารที่เป็นข้อจำกัดอยู่หลายประการ เช่น กฎและระเบียบท่องไม่ได้รับความสนใจบังคับใช้มากนัก แผนการต่าง ๆ แม้แต่แผนทางการเมืองก็ไม่ได้รับความสนใจในหมู่นัก การสนับสนุน หรือปฏิบัติตาม ทั้งนี้ เพราะคนไทยมีกรอบอย่างความสมบูรณ์ (Perfect) แล้วจึงจะลงมือปฏิบัติการ และถ้าคนไทยไม่ได้ทำอะไร หรือทำไม่สำเร็จก็จะอ้างว่า เนื่องมาจากการไม่สมบูรณ์ของแผน ดังนั้น ด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ จึงทำให้การพัฒนาการเมืองถูกจำกัดไปอย่างน่าเสียดาย

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเมืองในประเทศไทยมีลักษณะเป็นการเมืองที่ไม่มีการแข่งขัน (The politics of noncompetition) ฝ่ายปกครองพยายามควบคุมไม่ให้มีการคานอำนาจการคัดค้าน อำนาจมีอยู่กับกล่าวหาว่าเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ กระบวนการบริหารมีลักษณะยึดยาด ถึงแม้จะมีความที่ปรึกษาทางการบริหารจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น แต่ประเทศไทยไม่สามารถ หรือไม่สนใจที่จะเปลี่ยนแปลงระบบที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น ข้าราชการยังถือว่าตนเห็นอีกฝ่าย และเชื่ออย่างในการให้บริการ ไม่มีการพยายามดึงดูดความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นมาตรฐาน ในการพิจารณาประเมินผลงาน ส่วนใหญ่ยังถือความจริงก็ต้องส่วนตัวเป็นเกณฑ์มากกว่าขาดการวางแผนระยะยาวทางการเมือง แผนต่าง ๆ ที่มีอยู่มักจะไม่ได้ปฏิบัติให้บรรลุผล คนไทยเรามักจะรอให้ทุกอย่าง “สมบูรณ์” (Perfect) จึงดำเนินการได้ และมักจะอ้างເเอกสารไม่สมบูรณ์ (ของแผน, แบบ) เป็นข้อแก้ตัวในการตัวในกรณีไม่ดำเนินการหรือเมอมีปัญหาเกิดขึ้น

๓. การพัฒนาเศรษฐกิจ

๓.๑ สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไป

ในสมัยเดิม การแยกแยะผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่เหนื่อยได้ชัด ก็คือ การให้สิทธิแก่การบริการในเรื่องที่ดินและทรัพย์สินเงินทองตามลำดับตำแหน่งหน้าที่ ยังไม่มีการดำเนินการเพื่อสวัสดิการของประชาชนเป็นชนเป็นอัน จนกระทั่งในศตวรรษที่ ๑๙ จึงมีการปรับปรุงนโยบายเพื่อกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนมากขึ้น แต่ถึงแม้จะมีการปรับปรุงระบบเศรษฐกิจอยู่บ้างก็ตามแต่ส่วนใหญ่แล้วการเกษตรและเครื่องมือประกอบเกษตรกรรมยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลย ความคิดวิธีเริ่มและการตัดสินใจในการให้บริการทางเศรษฐกิจทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพบนอยู่กับผู้นำแต่เพียงผู้เดียว

หลังจากการปฏิวัติในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นต้นมา โดยเฉพาะอย่างเมื่อประมาณ ๒๐ ปีที่ผ่านมา รัฐบาลไทยได้เริ่มโครงการใหม่ ๆ ขึ้น โดยกำหนดให้ระบบการเมืองมีลักษณะรับผิดชอบต่อสวัสดิการของผู้ที่มีใช้บำรุงการมากขึ้น อย่างไรก็ตามประชาชนผู้ที่ได้รับบริการนักยังคงเป็นกลุ่มน้อยที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของหลวงเป็นส่วนใหญ่ แต่โครงการเหล่านี้ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะมีปัญหาอยู่หลายประการ ปัญหาแรกคือ โครงการส่งเสริมสวัสดิการต่าง ๆ มีขอบเขตในการขยายบริการของรัฐบาลกว้างขวางมากเกินไป ทำให้เกิดงบประมาณจำนวนมากในการเงินและกำลังคนกระจัดกระจาง ไม่ได้รวมพลังเท่าที่ควร ปัญหาที่สำคัญอีกปัญหานึงคือ การพัฒนาชุมชน (community development program) ซึ่งเริ่มขึ้นเมื่อประมาณ ๑๐ กว่าปีมานี้มักจะประสบความล้มเหลว ส่วนหนึ่งเป็นเพราะชาวนาไม่ให้ความร่วมมือ เนื่องจากชาวชนบทคิดว่า รัฐบาลพยายามที่จะผลักภาระการพัฒนาชนบทไปให้แก่เขา และอ้างເเอกสารสำคัญเป็นผลงานของรัฐบาล ตลอดจนพัฒนากรที่ถูกส่งไปอยู่ตามชนบทไม่เพียงพอ และที่สำคัญไม่สามารถจะขักขวนให้ชาวชนบทร่วมมือ เพราะชาวบ้านเชื่อว่าพัฒนากรขาดความซื่นธรรม และพัฒนากรไม่เข้าใจเป้าหมายที่แท้จริงในการพัฒนา พัฒนากรต้องพยายามเอาใจผู้บังคับบัญชามากกว่าจะฟังเสียงประชาชน และยังมีการแบ่งบันกันเองในหมู่พัฒนากรระหว่างกัน (Cliques) ต่าง ๆ ด้วย

นอกจานน์ ในสมัยอดีต บริการสวัสดิการต่าง ๆ มุ่งอยู่ที่กรุงเทพเป็นส่วนใหญ่ ส่วนกลา
เป็นผู้ครอบงำส่วนห้องนอนห้องทางการเมืองและการเศรษฐกิจ การที่ส่วนห้องคืนถูกครอบงำได้ในเบื้อง
เพรษมีจุดอ่อนในด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจในชนบท ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชา

ชนบทที่อยู่อีกส่วนใหญ่ให้ส่วนกลางเป็นมาครอบงำได้ มีรากฐานมาจากภารที่พระเจ้าแผ่นดินทรงมีอำนาจครอบครองที่ดินทั้งหมดในประเทศไทย และมีสิทธิ์ในอันที่จะยึดทรัพย์สินหรือสร้างข้อบังคับนิมิตแต่ละผู้ปกครองที่ถูกส่งไปให้ “กินเมือง” ก็เป็นสิ่งอ่อนน้อมถ่อมตนและ มีสิทธิ์ในการจะเอ้าเปรียบประชาชนได้

อย่างไรก็ ถึงแม้ว่าสังคมไทยจะมีระบบศักดินาอยู่ แต่สังคมไทยไม่เลิกษณะเป็นสังคมขุนนาง (non-feudal feature) ทำให้ส่วนกลางครอบงำส่วนท้องถิ่นง่ายยิ่งขึ้น สังคมไทยในสมัยที่ใช้ระบบศักดินาอยู่นั้นมีลักษณะสำคัญอย่างน้อย ๆ ประการ ที่แสดงว่าไม่ได้มีลักษณะเป็นสังคมขุนนาง คือ

๑) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เมทคนจะต้องมีความรับผิดชอบทางเศรษฐกิจและการบริหารต่อพระเจ้าแผ่นดินด้วย เป็น ต้องเก็บรวมภาษีให้กับรัฐบาล

๒) ทคนที่ยกให้เมลักษณะเป็นแปลงเล็ก ๆ ผู้มีสิทธิ์ครอบครองคือเอกชนธรรมชาติ ซึ่งเป็นบริวาร (Client) ของข้าราชการซึ่งเป็นบริวารของผู้ปกครองอีกต่อหนึ่ง

๓) การยกทคนให้บนอยู่กับตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือไม่ใช่กับความสัมพันธ์กับข้าราชการผู้มีอำนาจ

๔) มีการจำกัดขนาดของทคนท่อนุญาตให้ครอบครอง

๕) การอนุญาตให้ครอบครองทคนมีลักษณะไม่ถาวร ขึ้นอยู่กับตำแหน่งหน้าที่

๖) ทรัพย์สินของข้าราชการอ้าจะถูกยึดคืนได้โดยผู้ปกครอง ถ้าสังสัยว่ามีการฉ้อโกงหรือคอร์ปชั่น

๗) ส่วนกลางสนับสนุนให้เอกชนต่อต้านข้าราชการ (ผู้อุปถัมภ์) ชี้ตรงข้ามกับระบบขุนนางที่ราชภูมิและข้าราชการรวมกันต่อต้านส่วนกลาง

๘) เจ้าของทคนหงหงายตามหัวเมืองเป็นข้าราชการซึ่งอาศัยอยู่ในส่วนกลาง จึงทำให้ไม่มีรากฐานแห่งอำนาจทางเศรษฐกิจในท้องถิ่น

นอกจากส่วนกลางจะมีอำนาจครอบงำส่วนท้องถิ่นแล้ว ฝ่ายการเมืองยังพยายามควบคุมและแทรกแซงการค้าและอุตสาหกรรมของเอกชนอีกด้วย โดยมีข้ออ้างต่าง ๆ กันตามกาลสมัย เช่น เพื่อบังกันมิให้ถูกยึดครองโดยมหาอำนาจ เพื่อผลประโยชน์ของประเทศไทย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ (หรือควบคุมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ) และเพื่อต่อต้านการแทรกซึมบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์ เป็นต้น

การปฏิรูปเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ทำให้การควบคุมและแทรกแซงทางการเมืองในกิจการด้านอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นและมี ๒ ลักษณะด้วยกัน คือ

(๑) การพยายามที่จะให้เศรษฐกิจการค้าตกเป็นของรัฐ โดยรัฐบาลขยายการควบคุมการค้าของคนงานและอุตสาหกรรมเพื่อเร่งเต็ม และ

(๒) ภายใต้นโยบายลัทธิชาตินิยม รัฐบาลกระตุ้นให้มีการขยายกิจการอุตสาหกรรมและโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนา (Infrastructure) มากขึ้น ทั้งในส่วนของรัฐบาลและเอกชน

อย่างไรก็ตามนโยบายการค้าและอุตสาหกรรมของไทย ตลอดจนกลยุทธ์ต่างๆ ของรัฐบาลไม่ได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างแท้จริงเลย เพราะทิศทางและเป้าหมายของการค้าและอุตสาหกรรมตอกย้ำให้ทิศทางของระบบการเมืองเสียหมด

๓.๒ ลักษณะเจ้าพระเดชนาภรณ์คุณกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจ หมายความถึง “การทำให้ศักยภาพทางเศรษฐกิจของสังคมล้อมเพิ่มขึ้นสูงที่สุด” ในทุกสังคมมีเวลาแต่ละคนต้องการจะมีชีวิตอยู่อย่างสบายนี้เท่าที่จะเป็นได้ แต่ความต้องการทางเศรษฐกิจมักจะถูกจำกัดโดยความต้องการอื่นๆ ที่มีใช้ความต้องการทางเศรษฐกิจโดยตรง (non-economic, competing desire) โดยเฉพาะในประเทศไทยความต้องการอื่นๆ นั้นไม่เพียงแต่จะจำกัดการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังเป็นอุปสรรคข้อวางมิให้มีการเพิ่มศักยภาพลงขัดสูงสุดอีกด้วย ความต้องการอื่นๆ นั้น คือ ลักษณะเจ้าพระเดชนาภรณ์คุณ (Patrimonialism) นั่นเอง

สมมติฐานคือกล่าวหมายความว่า ถ้าหากผลประโยชน์ของการพัฒนาเศรษฐกิจและผลประโยชน์ของเจ้าพระเดชนาภรณ์คุณผู้ปกครองไปในทางเดียวกัน การเพิ่มศักยภาพก็ทางที่จะเป็นไปได้ แต่ถ้าผลประโยชน์ของทงสองฝ่ายไม่ตรงกัน และจำเป็นจะต้องเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่งระหว่างการพัฒนา กับการรักษาระบบลักษณะเดิมแล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจจะเป็นไปได้ยาก เพราะว่าผลประโยชน์ของฝ่ายเจ้าพระเดชนาภรณ์คุณจะมาก่อนและมีอิทธิพลมากกว่า

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของไทยในระยะเวลาร้อยกว่าสิบท่านมีผลกระทบซึ่งกันและกันมากขึ้น แต่ไม่ได้เป็นการพัฒนาในตัวระบบเศรษฐกิจเลย ทั้งนี้ เพราะความทันสมัยไม่จำเป็นจะต้องเป็นการพัฒนา นอกจักรัฐตั้งใจให้หมายความอย่างเดียวกัน และการที่ระบบเศรษฐกิจ

ของระบบจัดเจ้าพระเดชนาฯ ประคุณทันสมัยมากขึ้น เป็นผลทำให้มั่นคงภาพรวมห่วงเจ้าพระเดชนาฯ ประคุณทางหลายแนวโน้มยิ่งขึ้น

ถ้าจัดเจ้าพระเดชนาฯ ประคุณ มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมาก เมื่อพิจารณาจากเหตุผลและเป้าหมายของการพัฒนาจะเห็นว่า แรงกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจนไม่ได้เป็นการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ แต่เป็นการสนองตอบความต้องการของเจ้าพระเดชนาฯ ประคุณและบริหารทางหลายมากกว่า ทั้งนี้ ทัศนคติในการพัฒนาเศรษฐกิจของผู้นำของไทยในปัจจุบันไม่ได้แตกต่างจากอดีต ความต้องการทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นได้รับการสนองตอบโดยการพยายามทำให้ระบบเศรษฐกิจแบบที่ผลประโยชน์ของเจ้าพระเดชนาฯ ประคุณครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ ไม่ได้คำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพของระบบเศรษฐกิจอย่างจริงจังหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป้าประสงค์ของผู้นำไม่เน้นอ่อนนวยต่อการพัฒนา คำกล่าววนมติชนบทสนับสนุนหลายประการ ดังนี้

๑) การจัดสรรงบส่วนทรัพยากรทางเศรษฐกิจกระทำไปโดยความต้องการของฝ่ายปกครองมากกว่าความจำเป็นจริง ๆ

๒) แผนพัฒนาถูกใช้เป็นเครื่องมือในการปกครองมากกว่าที่จะเปลี่ยนแปลงหรือสัญญ่ผลประโยชน์ของฝ่ายปกครอง

๓) การทุ่มเททางเศรษฐกิจของรัฐบาลในการพัฒนากระจาดออกไปทุกด้าน ทำให้เกษตรกรรมไม่ได้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเท่าที่ควร

๔) การตัดสินใจจัดสรรงบส่วนทรัพยากระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของผู้ปกครองมากกว่าความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ

๕) ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเป็นที่เชอกันว่ามีรากฐานมาจากความเมืองมากกว่ามูลฐานทางเศรษฐกิจ

ประจำปีพัฒนาสำหรับตัวเอง ก็คือ การลงทุนและการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจระหว่างศตวรรษที่ผ่านมา ไม่ช่วยให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจมากนัก ทั้ง ๆ ที่นักสังเกตการณ์เขื่อยว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศแรกในอาเซียนที่พัฒนา (ทางเศรษฐกิจ) แต่เป็นที่ประจักษ์ด้วนว่า มีบางสิ่งบางอย่างได้ดำเนินการไปอย่างดีพลาด ทำให้การลงทุนและการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจระหว่างศตวรรษที่ผ่านมาไม่เน้นอ่อนนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะว่าประสิทธิผลทางด้านการผลิตซึ่งควรจะนับเป็นพันธุ์ฐานสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ ไม่เคยได้รับการใส่ใจ หรือได้รับการพิจารณาให้มากขึ้นเลย

สุ่นนำของไทยตระหนักด้วยว่า ความจำเริญเตบโตกทางเกษตรและอุตสาหกรรมนั้น นอกจากระบบที่ให้ประชาชนอยู่ดีกินดีแล้ว ยังมีส่วนในการสร้างศักดิ์ศรีของชาติต่อชาวโลกด้วย แต่โดยเหตุที่เป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นรองเป้าหมายทางการเมือง (คือเป้าหมายของฝ่ายปกครอง) ดังนั้น การพัฒนาเกษตรและการพัฒนาเศรษฐกิจจะไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควรสูงของไทยไม่ได้เช่นว่า การพัฒนาเศรษฐกิจจะเป็นทางที่ทดสอบสำหรับประเทศไทยในการที่จะบรรลุถึงความเสมอภาคทางการเมือง

รัฐบาลในปัจจุบันมุ่งในการเพิ่มเงินเดือนของข้าราชการทั้งพลเรือนและทหาร มากกว่าที่จะจัดสรรเงินเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยตรง ฉะนั้น ถ้าหากจะมีการตั้งงบประมาณขึ้น งบประมาณการปฏิบัติการทางเศรษฐกิจจะถูกกระทำมากกว่าเงินเดือนข้าราชการ

การวางแผนในประเทศไทย เป็นตัวอย่างของความขัดแย้งอันไม่มีทันสุดระหว่างความต้องการประสิทธิผลทางเศรษฐกิจของการพัฒนาจริง ๆ กับความต้องการรักษาอิสระทางการเมือง ท่องการใช้แผนพัฒนาเป็นเครื่องมือในการปกครอง การตัดสินใจเลือกโครงการและงบประมาณดำเนินการมักจะกระทำโดยผู้ตัดสินใจที่คำนึงถึงระบบเจ้าพระเดชนา年由พระคุณมากกว่าศักยภาพในการพัฒนา แม้แต่ผู้วางแผนเองก็ใช้ร่วมแผน เนื่องจากความริเริ่มของคณะกรรมการรัฐมนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้วางแผนได้รับการอบรมและซักจุ่งให้ละเอียดต่อการพิจารณาเป้าหมายของ การพัฒนา ซึ่งผู้วางแผนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นข้าราชการซึ่งต้องคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่อย่างมาก ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นข้าราชการซึ่งต้องคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่อย่างมาก ไม่ได้แยกออกให้ชัดเจนว่าเป็นค่าใช้จ่ายทั่วไปหรือค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนา

ตัวอย่างเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาประเทศ สามารถจะประเมินวิเคราะห์ได้จากแผนพัฒนาฉบับทั้งนั้น และสอง สำหรับแผนฉบับทั้งนั้นนั้นมีลักษณะเป็นเอกสารที่แสดงความตั้งใจของผู้วางแผนที่ต้องการจะให้บรรลุผลในการทำงานบางด้านมากกว่าที่จะเป็นแผนพัฒนาในความหมายของเศรษฐศาสตร์จริง ๆ แผนพัฒนาฯ ฉบับแรกมีจุดอ่อนหลายประการ เช่น ไม่คำนึงถึงการพัฒนาส่วนเอกชนให้ความสนใจในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมอย่างมาก มุ่งพัฒนาเฉพาะในส่วนกลาง ไม่ได้คำนึงถึงความต้องการและเป้าหมายในระยะยาว งบประมาณก็ไม่ได้แยกออกให้ชัดเจนว่าเป็นค่าใช้จ่ายทั่วไปหรือค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนา

ส่วนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่สองมุ่งที่จะแก้ไขข้อบกพร่องตามที่กล่าวมาข้างต้น แต่ก็เป็นเพียงความตั้งใจนักธุรกิจเท่านั้น เพราะว่าจังหวัดก็จะเป็นเครื่องมือของฝ่ายปกครองมากกว่า แผนพัฒนาฯ ฉบับนี้จะจำกัดอยู่มาก เช่น เรื่องสถาบัตomy ทาง เพราคนไทยไม่เคยเป็นนักเก็บ

สัตติอย่างมีระบบเลย แต่เรื่องนกเป็นเพียงสาเหตุผู้เดียวที่มีผลของความล้มเหลว ปัญหาที่มีความสำคัญกว่า
ก่อให้ การขาดความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตามให้สำเร็จตามโครงการ ขาดการประเมินผลและ
รายงานความก้าวหน้าของโครงการและการแก้ไขปรับปรุงวิธีปฏิบัติตามเมื่อแผนไม่บรรลุผล
ระบบราชการที่มีบทบาทในการผลิตอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญ ก็คือ รัฐวิสาหกิจสมัยใหม่ทั้งหลาย
(modern public enterprise) ซึ่งมักจะถูกควบคุมโดยผู้นำของกลุ่มการเมืองที่มีอำนาจและพรรคพวก
บุคคลเหล่านั้นแต่ละคนแต่งตั้งบริหารของตน ไม่ว่าจะเป็นพลเรือนหรือทหาร เข้ามาร่วมดำเนินการ
ในรัฐวิสาหกิจเหล่านี้ ซึ่งเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่มาได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการผลิตในความ
หมายทางเศรษฐกิจฯ

นอกจาก ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งที่ทำให้ไม่มีการพัฒนาเศรษฐกิจเท่าที่ควรก่อให้ การ
ข้อราชภูมิที่มีอยู่ หรือการคอร์ปชัน การคอร์ปชันน์น์เกิดขึ้น เพราะเหตุ ๒ ประการ คือ.—

๑) บรรดาผู้ที่ทรัพย์สินจำนวนนักมักจะเห็นว่า ทรัพย์สินของตนไม่เหลือประโยชน์ใน
ความมั่นคง จึงมอบให้ฝ่ายการเมืองเป็นผู้ดูแลทักษ์รักษาโดยมีผลประโยชน์ร่วมกัน และ

๒) เป็นความต้องการของผู้นำทางการเมืองที่ต้องการมีสังคมแบบลุกน่อง รัฐบาลไทย
ยอมรับว่า ปัญหาการคอร์ปชันเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งในสังคมไทย เป็นสาเหตุที่มาของความไม่มี
ประสิทธิภาพ ความไม่เป็นระเบียบของสังคม และความเหลวแหลกต่าง ๆ ที่สามารถทำให้สังคม
พังทลายได้ แต่คุณไทยไม่เขื่องวร้าวคอร์ปชันเป็นผลที่เกิดจากสถาบันอุดมภารต่าง ๆ ในสังคมไทย การ
คอร์ปชันไม่ได้ถูกพิจารณาว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับสถาบัน แต่เขื่องวร้าวคอร์ปชัน เพราะแต่ละคนไม่
สามารถทนต่อสิ่งเสียวนได้ และถึงแม่จะมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาสาเหตุและวิธีแก้ไข แต่ไม่เคย
ปรากฏว่ามีข้อเสนอแนะ หรือข้อแนะนำที่เสนอให้แก้ไขลึกซึ้งไปถึงรากเหง้าของปัญหานี้

ส่วนการพัฒนาในภาคเอกชนนั้น อาจจะแบ่งออกได้เป็น ภาคเอกชนในเมือง และภาค
เอกชนในชนบท สำหรับในเมืองก็คือ การพาณิชย์และการอุตสาหกรรม แต่จะเป็นในแบบแรก
มากกว่าแบบหลังที่มีบทบาทอย่างมากในประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากการหากำไรสูงสุดในทาง
เศรษฐกิจจะเกิดขึ้นจากการสามารถหากำไรได้อย่างรวดเร็วโดยการเก็บกำไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการ
การแลกเปลี่ยนทางการค้า มากกว่าจะเป็นไปในรูปของการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพและหวังผลกำไร
แต่น้อยในระยะยาวจากการอุตสาหกรรม

สำหรับในชนบทนั้น ธนาคารโลกซึ่งเคยเสนอแผนพัฒนาเศรษฐกิจแก่ประเทศไทยไม่เห็น
ความจำเป็นในโครงการพัฒนาชนบท เพราะจากการสำรวจพบว่า ชาวนาพร้อมที่จะรับการเปลี่ยน

เปล่งทางเศรษฐกิจอยู่แล้ว ถ้าหากได้มีการเสนอแนวทางแก่世人บ้าง อย่างไรก็ตาม ชาวนาไทยเป็นเพียงเศรษฐมนุษย์ (economic man) มิได้เป็นนักพัฒนาเศรษฐกิจหรือมนุษย์พัฒนาแล้ว (economic development man or developed man) ถ้าความต้องการทางวัตถุของคนไทยสูงนัก เขายังพยายามทำงานเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการนั้น แต่ถ้าความต้องการนั้นไม่สามารถจะได้มาด้วยวิธีง่าย ๆ คนไทยก็จะไม่จริงจังและไม่เพิ่มความพยายามเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการนั้น นอกจากนี้คนไทยยังมีจุดอ่อนของการดำเนินชีวิตที่ขาดข่าวสารพัฒนา คือ คนไทยไม่ใช่นักสะสมทางเศรษฐกิจแต่เป็นนักจับจ่ายใช้สอยมากกว่า ตลอดจนไม่มีความเชื่อมั่น (หรือมั่นแต่น้อย) ต่อการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ (ที่เป็นรูปเป็นร่าง) อย่างจริงจัง

ถ้าจะกล่าวโดยสรุปแล้ว ในระยะสองศตวรรษที่ผ่านมา เศรษฐกิจของไทยได้เปลี่ยนแปลง (change) และมีความจำเริญเติบโต (growth) ขึ้นมาก แต่การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการพัฒนา (development) ทางเศรษฐกิจ เพราะว่าสิ่งกระตุ้นในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจไม่ใช่เกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อความต้องการของฝ่ายปกครองมากกว่า และทางฝ่ายปกครองไม่สามารถหรือไม่ต้องการพัฒนาความสามารถทางเศรษฐกิจของประชาชนในชนบทให้สูงขึ้น เพราะจะเสียผลต่อการปกครอง คือ อาจจะไม่สามารถควบคุมกลุ่มอิทธิพลทางเศรษฐกิจที่อาจจะเกิดขึ้นได้ นอกจากนี้ การจัดสรรบ้านส่วนที่พยากรธรรมชาติทมอยู่ ก็ยังหลักผลประโยชน์ของฝ่ายปกครองมากกว่าความต้องการแท้จริงของประชาชน

๔. พุทธศาสนา กับการพัฒนาในสังคมไทย

๔.๑. สถาบันศาสนา

สถาบันศาสนาหรือคณะสงฆ์ เป็นกลุ่มสังคมที่อยู่เหนือและแยกออกจากสังคมชาวบ้าน แต่ถึงกระนั้นก็ตาม สถาบันศาสนาถือเป็นส่วนอยู่กับการควบคุมและการดำเนินการของฝ่ายการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นนำในระบบเจ้าพระเดชนาญพระคุณ การที่เป็นเช่นนั้น ชาวไทยบางคนเห็นว่า เป็นเพระบทบาทในการให้ความคุ้มครองแก่ศาสนาและสงฆ์ของผู้นำและบริหารนั้นเอง ภารกิจทางงานฝ่ายสงฆ์มักถูกก้าว่ากัยโดยฝ่ายการเมืองอยู่เสมอ ดังเช่น ฝ่ายการเมืองเป็นผู้ทรงหรือมอบตำแหน่งทางศาสนาให้แก่คณะสงฆ์ การแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสูง ๆ ทางสงฆ์มั่นคงอยู่กับฐานะทางการเมือง (ตัวอย่างเช่น การแต่งตั้งสังฆราชนในสมัย ร.๕-ร.๖) การเข้าสู่รัฐบาลชาวพสตรตนมิใช่เพื่อ

การปลูกตัวหรือสละกิเลสทางโลกแต่เพียงอย่างเดียว แต่อาจจะเป็นการลภัยทางการเมือง หรือการฉุดอำนาจทางการเมืองของบุคคล โดยการบังคับให้บุรุษ นอกจากนั้นสุนท์และดงว่าผู้นำการเมืองมีอำนาจเหนือฝ่ายสังฆภพ ฝ่ายปักษ์รองเป็นผู้ควบคุมด้วยทางตรงและทางอ้อมต่อระบบการสอนของสงฆ์ ตลอดจนการห้ามมิให้สังฆมต์แห่งหน้าที่ทางฝ่ายโลก

เมื่อพิจารณาในด้านเศรษฐกิจ คนไทยเจิดจายรายได้ประมาณ ๕-๑๐% ของรายได้ของตนไปในการทำบุญ ซึ่งเงินจำนวนนี้ สามารถที่จะใช้เลี้ยงคนในครอบครัวได้เพิ่มอีก ๑ คนอย่างสบาย หรอน่าจะใช้เพื่อการลงทุนหรือเก็บเป็นเงินสะสมมากกว่า

สำหรับทางฝ่ายสงฆ์ แม้ว่าจะมีทรัพย์สินหรือรายได้เป็นของตนเอง (โดยไม่ต้องเสียภาษี) จากทุกด้านของวัด และจากการทำบุญและการบริจาค แต่ทางฝ่ายสงฆ์ไม่สามารถจะใช้สินทรัพย์นี้ให้เป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กอกเงยขัน เพื่อการงานอำนวยฝ่ายปักษ์รองได้เลย ที่เป็นเช่นนี้เหตุผลหลายประการ เช่น ทรัพย์สินหรือรายได้ที่ได้รับบริจาคนั้นไม่ว่าสำหรับการใช้ในนามจำเป็นเท่านั้น ส่วนมากส่วนใหญ่บริจาคมกัชจะเป็นอาหารและยาตักษาโรค ซึ่งจะใช้เพื่อการผลิตต่อไปไม่ได้ อีกทั้งสังฆเองก็ถูกห้ามมิให้ประกอบอาชีพในทางโลก หรือจะครอบครองทรัพย์สมบัติใดๆ ทางโลกไม่ได้ การบริหารการเงินนั้นสงฆ์ไม่สามารถจัดการเองได้ เพราะมีไวยวัจกรเป็นผู้จัดการและมีกรรมการศาสนาเป็นผู้ตรวจสอบอีกหนึ่ง

โดยสรุป ความอ่อนแอกทางเศรษฐกิจและความเหลือเชื่าของสงฆ์ในสังคมไทยแตกต่างกันอย่างมากจากระบบทุนนารีในยุโรปและพุทธศาสนาในญี่ปุ่น ซึ่งมีอำนาจเท่าเทียมกับฝ่ายทางโลก สงฆ์ไทยไม่มีศักยภาพในการที่จะพัฒนา (หรือเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ) ได้เท่ากับ หรือมากกว่าสถาบันอื่นๆ ในสังคมไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างสงฆกับสังคมที่ไม่เป็นไปในรูปที่ว่า สงฆ์ไม่มีหน้าที่ทางสังคมที่จะช่วยให้สามารถรวมกัน และควบคุมบริวารได้ เมื่อไม่มีบริวาร สงฆ์ไม่มีเครื่องมือที่จะบังคับให้ฝ่ายผู้นำทางการเมืองยอมรับพัสดุได้ จุดอ่อนของคณะสงฆ์อย่างหนึ่งก็คือ ไม่สามารถรวมกองตองค์การของตนโดยมีระเบียบวินัยอย่างดีได้ เพราะการเป็นสงฆ์นั้นส่วนมากมิได้เป็นกันตลอดไป มีไม่การบังคับ แต่จะเป็นผู้ทบทวนชี้คราวเท่านั้น พลังรวมจิตใจบนไดยาก

ดังนั้น โดยเหตุผลทางอุดมทัศน์และทฤษฎีองค์การ สงฆ์ไม่สามารถก่อตั้งกลุ่มรวมกันได้อย่างจริงจัง เพื่อให้ผลประโยชน์ทางศาสนาเป็นอิสระและสามารถจะมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อโครงสร้างทางอาชีพหรือชนชั้นของสังคมที่จะช่วยในการพัฒนาสังคม ตรงกันข้ามสงฆ์กลับมีส่วน

ช่วงอย่างมากในการดำเนินการของฝ่ายบุครอง เพราะฝ่ายบุครองตระหนักด้วนในการใช้ฝ่ายสูงเป็นเครื่องมือนั้น ได้รับแต่ผลประโยชน์โดยไม่ต้องเสียอะไรเลย อีกทั้งสถาบันทางศาสนา ก็ไม่สามารถพัฒนาตนเองด้วย เพราะไม่ได้แสดงให้เห็นถึงหรือแสวงหา (express and pursue) ผลประโยชน์และเป้าหมายของตนและไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจสำคัญ ๆ ของสังคม ถึงแม้ความทันสมัยจะมีขึ้นแล้วและจะมีต่อไป แต่สังคมก็ยังไม่พัฒนา เพราะสถาบันศาสนาจึงไม่พัฒนา

๔.๒. ค่านิยมทางศาสนาและสังคม

“ค่านิยม” หมายถึง ทางเลือกหรือสิ่งที่ชอบมากกว่าทางเลือกอื่นหรือสองอัน (choice preferences) เมื่อบุคคลอยู่ในภาวะที่จะต้องเลือกระหว่างทางเลือกหลาย ๆ ทาง ทางที่ถูกเลือกนั้นก็คือ ค่านิยม

“ค่านิยมทางศาสนา” หมายถึง ทางเลือก (ที่ถูกเลือก) ที่ถูกกำหนดโดยบุคคลทางศาสนา หรือเหตุการณ์ทางศาสนา

“ค่านิยมอเนกประสงค์ทางศาสนา” (diffused religious values) หมายถึงทางเลือกที่เหตุผลเข้ากันได้หรือสืบทอดเนื่องมาจากค่านิยมทางศาสนาทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งอาจจะไม่ได้ถูกกำหนดโดยศาสนาหรืออาจจะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับศาสนาใด ๆ ได้

“ค่านิยมทางสังคม” หมายถึง ทางเลือกทางวัฒนธรรมกับการคงอยู่หรือการเปลี่ยนแปลงระบบสังคม ทั้ง การกำหนดค่าจ้างความเหล่านกเพื่อที่จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง “ค่านิยมทางศาสนา” กับสังคมไทย โดยอ้อว่าการคงไว้หรือการเปลี่ยนแปลงในสังคม หมายถึง การคงไว้ หรือการเปลี่ยนแปลงในบุคคลกักษณะของสถาบันต่าง ๆ ในสังคมนั้นเอง

ค่านิยมซึ่งมักจะเป็นความรู้สึกในจิตใจ (subjective categories) นั้น พฤติกรรมที่สังเกตได้จากการแสดงออกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกไม่จำเป็นว่าจะต้องมาจากการค่านิยมเสมอไป เพราะค่านิยมอาจจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของความคิด (verbal fantasies) ซึ่งอาจจะมีคนเขียนหรือไม่ก็ได้ สมมติฐานนั้นเหตุผลหลายประการสนับสนุน กล่าวคือ

๑) ค่านิยมมักจะเป็นแนวความคิดที่คำนึงถึงประโยชน์ทั่ว ๆ ไป แต่พฤติกรรมอาจจะถูกขัดแย้งโดยผลประโยชน์ส่วนตัว ดังนั้น ค่านิยมและพฤติกรรมจึงไม่จำเป็นจะต้องเป็นไปในทางเดียวกัน

๒) มีความแตกต่างระหว่างความเป็นจริง (ตามพฤติกรรมที่แสดงออก) กับความคิดหรือค่านิยม

๓) นอกจากนี้ เรายังไม่สามารถที่จะแยกค่านิยมมาจากอารมณ์และเหตุผล (affective and explanatory) กับค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมโดยตรงของจากกันได้ จึงไม่สามารถที่จะเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมกับพฤติกรรมให้เข้าด้วยกันได้ ดังนั้น อิทธิพลของแนวความคิดทางศาสนาต่อพฤติกรรมทางสังคมจึงมิใช่อิทธิพลที่คงทันนอน บางครองก็เป็นศูนย์กลางแห่งอิทธิพลของการประพฤติปฏิบัติ บางครองก็เป็นเพียงส่วนประกอบและบางครองก็ไม่มีอิทธิพลเลย

ในสังคมไทย ค่านิยมทางศาสนาเป็นไปในรูปที่องค์การผู้นำส่งมาย้อมรับ (และคงจะยอมรับต่อไป) อำนาจของผู้นำการเมือง เพราะถือกันว่า อำนาจคือคุณธรรม (authority is moral) ความเชื่อในเรื่องมาจากแนวความคิดที่ว่า คำสั่งจากผู้นำการเมืองเป็นทงพระเดชพระคุณ และทรงไว้วางคุณธรรมในขณะเดียวกัน ดังนั้น ถ้าผู้นำการเมืองจะปฏิบัติการเพื่อคุณธรรมโดยเฉพาะก็จะทำได้ตามการตัดสินใจของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นที่ใดก็ใจของประชาชนหรือไม่หรือ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้นำการเมืองสั่งและข้อสั่งพันทางศีลธรรมที่จะเป็นเจ้าพระเดชนาญพระคุณผู้ปักกรอง

ผู้สั่งเกตการณ์ภายนอกโดยเฉพาะชาวต่างด้าว แม้จะประหลาดใจที่พบว่า โดยทั่วไปแล้ว คนไทยส่วนใหญ่ได้เป็นชาวพุทธที่แท้จริง เพราะมิได้ปฏิบัติตามพิธีและคำสอนทางพุทธศาสนา แต่เป็นผู้ปฏิบัติตามระบบศาสนา ซึ่งผสมผสานจากศาสนาต่างๆ เก้านั้น ดังจะเห็นได้ว่า พิธีกรรมทางศาสนา นักจิตมพิธีทางศาสนาหลายศาสนาสมกัน หรือไม่แตกต่างกันไปตามความต้องการของกิจกรรม เช่น พิธีชงมงคล เป็นพิธีทางพราหมณ์ พิธีปาปกิจศพเป็นพิธีทางพุทธ เป็นต้น

อย่างไรก็ได้ ศาสนาของไทยมีส่วนช่วยอย่างสำคัญในกระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ๒ ประการคือ เป็นศูนย์กลางของความสามัคคีในชาติและเป็นเครื่องมือที่ทางผู้นำประเทศใช้ในการเปลี่ยนแปลงระบบทั้งสังคม เพราะศาสนาให้ความยืดหยุ่นในการประพฤติปฏิบัติแก่ชาวไทย

ในด้านความสามัคคีในชาติ พุทธศาสนาเป็นศาสนาสายกลาง เพราะเข้าได้กับทุกพิธีการโดยอัตโนมัติ และกล่าวได้ว่า เป็นศาสนาประจำชาติในทางอุดมคติ พุทธศาสนาไม่ได้ลุบบังคับว่า จะต้องตัดสินใจโดยพิธี หรือโดยประเมินทางศาสนาตลอดเวลา ดังนั้นผลประโยชน์ของชาติจึงไม่จำเป็นจะต้องขัดแย้งกับความเชื่อทางศาสนา และไม่เพียงแต่พุทธศาสนาและลัทธิชาตินิยมจะไม่ดี

กันเท่านั้นแต่ยังเป็นสิ่งคุกันอย่างแยกไม่ออกด้วย ความเชื่อในชาติ (national beliefs) ไม่เพียงแต่จะอุดช่องว่างที่พุทธศาสนาไม่ได้อุดเท่านั้น แต่ยังเข้ากันได้กับศาสนา (ที่ไม่มีปฏิกริยาต่อต้านกับการผสมผสานทางการเมือง) อีกด้วย ด้วยเช่น ผู้มีอำนาจตัดสินใจทางการเมืองจึงได้ใช้ประโยชน์จากพุทธศาสนากระตุ้นให้ประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธมีความรู้ ศึกษาตินิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะที่สังคมไทยตกอยู่ภายใต้ภาวะกดดันทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ

๔.๓ ค่านิยมของกลั่นทั้งทางศาสนาและสังคมไทย

แม้ว่าพุทธศาสนาจะเป็นศาสนาสากลก็ตาม แต่ถ้าจะเรียกพุทธศาสนาเป็นศาสนาสากลแบบเฉพาะ (a particular universal religion) จะเป็นการหมายรวมกว่า เพราะว่าค่านิยมทางศาสนา มลกษณะของกลั่นทั้งนี้ กล่าวคือ พุทธศาสนาแบ่งออกได้เป็น ๒ ระดับตามค่านิยมคือ ศาสนาที่นิยมกันทั่วไป (popular religion) ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับวิธีปฏิบัติและความคิดในสังคมโดยสังคม คือ สังคมชนบท ส่วนอีกระดับหนึ่ง คือ ศาสนาในเชิงทฤษฎี (sophisticated religion) เป็นศาสนาที่มีความละเอียดอ่อน ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวกับความเป็นสากลของศาสนาและเกี่ยวข้องกับชนชั้นผู้นำในเมือง หรือกล่าวอย่างสั้น ๆ ว่า พุทธศาสนาแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ ศาสนาของชนชั้นผู้นำในสังคม กับศาสนาของประชาชนธรรมชาติทั่วไป ซึ่งทั้งสองระดับทั้ง ๒ ออกมากันให้เห็นชัดคือ ขั้นตอน (categories) ในวิธีปฏิบัติทางศาสนา ซึ่งเรียกว่า “กลุ่มหรือชุดของวิธีปฏิบัติ” (set of variations) ตัวอย่างของ “ชุดของวิธีปฏิบัติ” ที่แตกต่างกันของระดับศาสนา ที่ผู้เขียนยกมาก็ เช่น การตีความหมายของพิธีกรรมและพระธรรมคำสอนของบุคคลแต่กันต่างกัน ซึ่งมีเหตุมาจากการความแตกต่างกันในสถานภาพทางสังคม ในระดับของภาวะที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของแต่ละบุคคล ในความรู้และการศึกษา ในด้านเป้าหมายสุดท้ายของศาสนา และในนบธรรมเนียมประเพณี แต่ความแตกต่างเหล่านี้ เป็นความแตกต่างในวิธีปฏิบัติ มิใช่จุดหมายปลายทางของแต่ละระดับ

ระบบศาสนาแบบเรียกว่า ระบบหลายมาตรฐาน (polynormative system) ในระบบ การเปลี่ยนแปลงในระดับหนึ่งไม่จำเป็นต้องกระทบกระทื่นถึงการเปลี่ยนแปลงในระบบหนึ่งหรือ ในระดับอื่น ๆ ของระบบนั้น ระบบมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเลือกสรรความคิดหรือเริ่มทางสังคม ช่วยให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจทางการเมืองริเริ่มกิจการต่าง ๆ อย่างมีความยืดหยุ่นมากที่สุดได้ โดยไม่ต้องกลัวว่าจะกระทบกระทื่นต่อความเชื่อในระดับอื่น ดังนั้น ระบบจะเหมาะสมสำหรับระบบสังคมที่

ผู้ตัดสินใจเลือกເเอกสารມາດີ່ກວມທັນສົມຍ້ (ແພນທີຈະເປັນກາຣັບພື້ນນາ) ເປັນເບົາຫມາຍຂອງສັງຄົມ ເພົ່າຮ່າຍສາມາດຮັດ
ຈະເລືອກປົງປັດໄດ້ຕາມກວມປ່ຽນຮານຂອງຜູ້ປົກໂຮງ

ແຕ່ໃນທຳນອງເດືອກນັ້ນ ຮະບບໍ່ຫລາຍມາຕຽນອາຈຈະເປັນອຸປະກອດຕ່ກາຣັບພື້ນນາຮະບບສັງຄົມ
ແບບເຈົ້າພຣະເຕັນຍພຣະຄຸນ ເພົ່າຮ່າຍສາມາດຮັດທີ່ຈະໃຫ້ຜູ້ປົກໂຮງຮັບຮູ້ຂ່າວສາຮາຂອງປະຊາບນ ໂດຍ
ເຊີພາຫທິກຍົກບົກຄວາມຕົກການແລະຄວາມຄົດຮົມຈາກປົງໜີນ ນອກຈາກນີ້ເປັນຮະບບທີ່ຂັດວຸດຄົດແລະ
ຄວາມກົດດັນໃນຮະບບອອກໄປຄ້າຫາກວ່າ ຄວາມກົດດັນນີ້ໄປເປັນແປ່ງຄວາມສັມພັນທີ່ທຳສັງຄົມບາງ
ອ່າຍໆທີ່ຜູ້ນໍາທາງການເມືອງຕ້ອງກາຮົງໄວ້

ໂດຍສຽບ ທົງສາສານແລະຄ່ານີ້ມາທາງສາສານຂອງໄທຢັງໄມ່ປະລຸດື່ງສັກຍາພວຍ່າງເຕີມທີ່ (full potential) ນີ້ຄື່ອຍ້າງໄມ່ພື້ນນາ ໄມ່ມີມາຕຽນທີ່ແນ່ນອນແລະຫັດເຈັນ ຄຳສອນໃນພຸທົງສາສານແມ້ຈະໄມ່
ໄດ້ເປັນອຸປະກອດຕ່ກາຣັບພື້ນນາ ແຕ່ກົດມາຕຽນທີ່ຈະໜ່ວຍໃຫ້ຄ່ານີ້ມາທາງສາສານໜ່ວຍນໍາທາງການ
ພື້ນນາ ອ້ອກລ່າງວິກິນຍ້າຫັນ໌ ຄ່ານີ້ມາທາງສາສານແລະຄ່ານີ້ມາທາງສັງຄົມໄທຢັງເພີ້ງແຕ່ໜ່ວຍກະຕຸນຫຼືໜ່ວຍ
ອໍານວຍໃຫ້ມາຕຽນທີ່ເປັນອຸ່ນໃນສັງຄົມໄທຢັງອະນະເປັນສົມຍ້ໄໝ່ ອ້ອກທັນສົມຍ້ນໍາທ່ານແຕ່ມີໄດ້ເອົາ
ອໍານວຍໃນການພື້ນນາເລັຍ ອັກທົງໝໍ່ນໍາທາງການເມືອງກມ້າໄດ້ເປັນຮະບບສາສານໃໝ່ເກອຫຸນຕ່ກາຣັບພື້ນນາ
ສັງຄົມແບບທີ່ເປັນອຸ່ນໍ່ນະນີ້ ອ່າຍ່າດຖໍສຸດກົດເພີ້ງຜົມສານປະໂຍົນທຳສັງຄົມໄທເບັກບໍລິເຈົ້າພຣະ
ເຕັນຍພຣະຄຸນແບບໃໝ່ເທົ່ານີ້ ທັນ ເພົ່າກາຣັບພື້ນນາໄມ່ໄດ້ເປັນເບົາຫມາຍໃນການປົງປັດຕິກາຣັບທຳສັງຄົມຂອງໄທ

๕. ອາຊີ່ພແລະການແບ່ງໜ້າທາງສັງຄົມ

ໂຄຮງສຽງທາງອາຊີ່ພໃນສັງຄົມໄທຢັງມີລັກຝະນະທ່ານອາຊີ່ພຸກແບ່ງອອກເປັນ ແຮຕັບ ຄື່ອ ອາຊີ່ພ
ທີ່ເກີຍຮົດ (primary) ກັບອາຊີ່ພທີ່ເປັນຮອງ (secondary) ແລະເປັນໂຄຮງສຽງທີ່ກາຣຽມກຸ່ມເບົາຫມາຍ
ຜລປະໂຍົນນ ແລະມາຕຽນຖຸກກຳທັນນັບນຽກສູ່ນຂອງຄວາມແຕກຕ່າງກັນຮ່ວ່າງອາຊີ່ພທົ່ວອ່ານີ້
ອາຊີ່ພທີ່ເກີຍຮົດແລະມີຄວາມສຳຄັງຫົ່ວ່າອາຊີ່ພອື່ນ໌ ປະກອບດ້ວຍ ຊ້າຮາກການ ພລເວືອນ

ແລະທ່າງເປັນສ່ວນໃຫຍ່ ອາຊີ່ພນມອກສີທີ່ເຫັນວ່າອາຊີ່ພຮອງໜີ່ປະກອບດ້ວຍ ຊ້າວນາ ພ່ອຄ້າ ແລະນັກ
ອຸທສາຫກຮົມ ຂ່າງໄໝ້ ແລະຄົນຈານ ແຕ່ທີ່ເຫັນວ່າອາຊີ່ພໃນການພື້ນນາໄດ້ຮັບຮູ້ສັງຄົມ
ພ່ອກວ່າ ມົງຄກາຣທີ່ກວ່າ ມີເວລາໃນການດຳເນີນກາຣໃດ ໃຫ້ບຣອຸດື່ງຜລປະໂຍົນນັກກ່າວມີ
ລັກຝະນະທ່ານອາຊີ່ພທີ່ສາມາດຮັບປົງປັດຕິກາຣຕອບໂຕ້ຕ່ກາຣ່າງເສົາກົງໃຫ້ອ່າຍ່ານັ້ນພັນ
ແລະມີຄວາມຮູ້ສັກຫາຕີ່ນີ້ມີພຣົມທັງຫອງໂຕ້ຕ່ອສັງຄົມທີ່ໄດ້ອ່າຍ່ານັ້ນເປັນກັນ ໃນຂອະທິພລເວືອນນັກຈະ
ຢືນຢາດຮັມກັນໄມ່ໄຄຣຕິດ ແລະມີກາຣຄອຮັບປັນເປັນເຄຣອງຄ່ວງຮົງ

สำหรับประเทศไทย การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดอาชีพ ลักษณะการศึกษา มักจะเป็นไปเพื่อจัดเตรียมคนเพื่อที่จะก้าวเข้าสู่ระบบราชการมากกว่า ทั้งนี้ เพราะผู้คนถือเอกสารศึกษาเป็นเครื่องมือในการจัดอาชีพของประชาชน การศึกษาของไทยไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็นเครื่องมือที่จะส่งเสริมให้เกิดผลประโยชน์ต่อกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ในสังคมเลย ผู้ที่ได้รับการศึกษามาในสายอาชีพต่างๆ จะไม่ได้รับการยกย่องนับถือ จนกว่าจะได้เข้าเป็นข้าราชการ แม้ว่าจะมีปรากម្មการณ์ที่แสดงว่าโครงสร้างทางสังคมไทยกำลังเปลี่ยนไปเนื่องมาจากเทคโนโลยีทางการ และขอบเขตของการดำเนินการของรัฐบาลกว้างขวางขึ้น ซึ่งทำให้อาชีพต่าง ๆ มีความสำคัญมากขึ้น แต่ประเทศไทยยังอยู่ห่างไกลจากฐานะที่จะทำให้ผลประโยชน์และจุดหมายปลายทางของอาชีพอันดับรองมีประโยชน์ต่อประเทศไทยได้สูงสุด

ในสังคมไทยนั้น ลักษณะอาชีพมีความสมมัติอย่างใกล้เคียงกับการแบ่งชนทางสังคม ทั้งนี้ เพราะการแบ่งชนทางสังคมนั้น นอกจากจะตัดสินด้วยฐานะทางการเมืองแล้ว ยังมีด้วยอาชีพและ การศึกษาของบุคคลเป็นมาตรฐานด้วย ความแตกต่างระหว่างผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่อยู่เหนือกว่าผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ที่อยู่ในลักษณะที่ไม่เป็นความสมมัติระหว่างบุคคลในสังคมไทย และเป็นแนวความคิดที่ยอมรับกันในสังคมไทยมากกว่าแนวความคิดในเรื่องความเสมอภาค สำหรับการแบ่งชนทางสังคมของไทยนั้น มีลักษณะเป็นความสมมัติระหว่างผู้นำกับผู้ตาม (leader and follower) ซึ่งเป็นความสมมัติแบบพ่อปกครองลูก (paternalistic) ผู้นำมีอำนาจที่จะกำหนดความสมมัติได้ตามใจชอบ ความสมมัติจะถูกกำหนดตามมติชนและต้องตอบแทนซึ่งกันและกัน ผู้นำอำนวยผลประโยชน์แก่ผู้ตามในขณะที่ผู้ตามก็ยอมรับความเห็นอกหัวทางสังคมของผู้นำ

ลักษณะของชนชั้นผู้นำและชนชั้นผู้ตามสามารถเปรียบเทียบกันได้ดังนี้ คือ

ชนชั้นผู้นำ	ชนชั้นผู้ตาม
๑. เกี่ยวข้องกับระบบการเมือง	๑. ไม่เกี่ยวข้องกับระบบการเมือง
๒. เป็นชนชั้นของผู้มีการศึกษา	๒. ประกอบด้วยกลุ่มแรงงานชั้นรับใช้และบริการฝ่ายปกครอง
๓. เป็นชนชั้นที่มีความมั่นคงและให้ความคุ้มครองความมั่นคงแก่บริวารซึ่งอยู่ในกลุ่มผู้ก้าวหน้า	๓. ขาดความมั่นคง
๔. มีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ นิยมระบบ “ใช้เส้น”	๔. มีความแตกต่างทางค่าน้ำสังคมและเศรษฐกิจอย่างมากจากกลุ่มผู้นำ

ลักษณะของชนชั้นผู้นำในสังคมไทยนั้น ผู้นำของสังคมมักจะเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้นำทางการเมือง (political elite) และกลุ่มผู้นำทางการเมืองจะประกอบด้วย กลุ่มข้าราชการผู้มีอำนาจ ตัดสินใจระดับสูงและกำหนดนโยบายสำคัญ ๆ อีกด้วย นอกจากผู้นำของสังคมเป็นชนชั้นหนึ่งของสังคมอยู่ในตำแหน่งที่สำคัญที่สุดซึ่งมีเกียรติและความมั่นคงโดยอัตโนมัติ ผู้นำไม่มีคู่แข่งและผู้ท้าทายอำนาจ

อำนาจและความมั่นคงของประเทศส่วนใหญ่อยู่ที่สมาชิกของชนชั้นผู้นำ โดยเฉพาะในกลุ่มระดับยอด (apex) ความมั่นคงนี้เกิดขึ้นจากการมีอำนาจ (แต่ก็ไม่จำเป็นที่ความมั่นคงจะก่อให้เกิดอำนาจเสมอไป) ดังนั้น ในฐานะที่เป็นกลุ่มผู้ปกครองผู้มีอำนาจ บรรดาผู้นำจึงยึดถือภูมิคุณที่ของตนเองเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตามที่เห็นสมควร

ทางผู้นำกลุ่มผู้นำที่ไม่ได้ประกอบด้วยกลุ่มอาชีพเดียว กันบ้างกลุ่มผู้นำ บัจจุบันนี้กลุ่มผู้นำมีหลากหลายอาชีพต่าง ๆ คือเกษตรกร กรรมกรในเมือง พ่อค้าพ่อแม่และอุตสาหกร ผู้นำนี้ได้รับการยอมรับเพียงเป็นบริหารคนหนึ่งของสมาชิก (เอกบุคคล) ของกลุ่มผู้นำท่านนี้ กลุ่มผู้นำไม่มีความมั่นคงโดยอัตโนมัติเหมือนกลุ่มผู้นำ ผู้นำจะมีความมั่นคงต่อเมื่อมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับสมาชิกในกลุ่มผู้นำ ผู้นำจะไม่มีอยู่ในสถานะที่จะต้องรับผู้นำได้ ดังนั้น คุณลักษณะและผลประโยชน์ของผู้นำจะเปลี่ยนแปลงได้ยากในสังคมไทย

ชนชั้นผู้นำในสังคมไทยมักจะเป็นผู้ที่มั่นคง และส่วนหนึ่งของความมั่นคงเกิดจากการมีความสัมพันธ์กับพ่อค้า ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้าและอุตสาหกรกับการเมืองไทยเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในขณะนี้แยกพิจารณาได้เป็น ๒ ส่วน คือ ในส่วนรัฐบาล การตัดสินใจของพ่อค้าและอุตสาหกร ต้องเกี่ยวข้องหรือตอกย้ำภายใต้การควบคุมของการตัดสินใจของผู้นำ และในส่วนเอกชนนั้น ประกอบด้วยพ่อค้าชาวจีนซึ่งถูกจำกัดให้มีส่วนร่วมทางการเมือง และถูกด้อยในกลุ่มผู้นำ พ่อค้าจีนไม่สามารถที่จะรวมตัวกันบ่องกันและขยายผลประโยชน์ของเขามาเองได้ แต่เมื่อจะต้องยอมให้ความต้องการของตัวเองกับกลุ่มผู้นำ ชาวจีนเหล่านี้โอกาสที่จะถูกกลืนเข้ามาอยู่ในสังคมไทยได้ยากที่สุด (ซึ่งผู้นำทางการเมืองก็ต้องการเข้ามานอนอยู่แล้ว) เพราะไม่ได้มีการแบ่งแยกค่านิยม วิธีการครองชีพ หรือผลประโยชน์ที่สมส่วนกันของชุมชนจีน ไทยออกจากกันดังนั้น เมื่อมีการผสานกลุ่มเข้ามาร่วมเป็นคนไทยแล้ว ค่านิยมวิธีการปฏิบัติและผลประโยชน์ในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจ ก็จะกลายเป็นรองต่อผู้นำฝ่ายปกครองและในท้ายที่สุด เมื่อมีการผสานกลุ่มกลุ่มโดยสมบูรณ์แล้ว ชาวจีนก็จะกลายเป็นข้าราชการไทยด้วยชา สำหรับชาวจีนที่ยังคงรักษา

ความเป็นจีนอยู่ ก็จะไม่มีสิ่งก้าวร้าว จะต่อสู้และรักษาผลประโยชน์ของตนเองโดยลำพัง เพราะไม่เคยปรากฏว่า มีผู้ใดที่พยามจะปรับปรุงชุมชนชาวจีนให้เข้มแข็งขึ้น เพราะอาจจะถูกเพ่งเลิงว่า เป็นการห้ามข้อจำกัดของฝ่ายปกครอง ถึงแม้ว่าจะมองการที่พยายามช่วยรักษาผลประโยชน์ของชาวจีน แต่องค์การเหล่านี้ไม่ได้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนให้ผลประโยชน์ เบ้าหมาย และต่อสู้เพื่อหลักการ ส่วนใหญ่กลักษณะเป็นเพียงที่รวมของบุคคล ซึ่งต้องการจะมีสิทธิในการแสวงหาผลประโยชน์ให้มากที่สุดเท่านั้น สำหรับพ่อค้าพานิชย์ต่างชาตินั้น ๆ ถึงแม้จะไม่ได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับคนจีน แต่คงถูกควบคุมในลักษณะเดียวกัน เพื่อที่จะไม่ให้กระทบกระเทอนต่อผู้มีอำนาจ

โดยสรุปแล้ว ชาวต่างชาติ ไม่ว่าจะเป็นที่ปรึกษา นักธุรกิจ ไม่อยู่ในฐานะที่จะเป็นผู้ริเริ่มหรือแนะนำลักษณะการประกอบการ (entrepreneurship) และการพัฒนาทางการค้าและอุตสาหกรรมแก่สังคมไทยเลย

อย่างไรก็ตามแม้จะมีระบบการแบ่งชั้นทางสังคม สังคมไทยก็ยังเบ็ดโอกาสให้เอกชนมีความเคลื่อนไหวหรือความก้าวหน้าทางสังคม (social mobility) เป็นที่ยอมรับกันว่า ผู้ที่จะเป็นผู้นำได้นั้นจะต้องเข้าไปสู่ระบบราชการไม่ว่าจะเป็นในวงการพลเรือนหรือทหาร การเขยิบฐานะทางสังคมให้สูงขึ้นนั้น มีใช้เพียงแต่จะทำให้มีโอกาสได้เข้าไปอยู่ในกลุ่มผู้นำเท่านั้น แต่เป็นการเข้าไปอยู่ในกลุ่มนั้นนั่นเอง ที่สังคมไทยจะด้วย ส่วนใหญ่บนอยู่กับการศึกษา ส่วนความเคลื่อนไหวทางสังคมมีทั้งในทางดงและทางราบ (vertical and horizontal mobility) โดยมีแบบหลังเป็นส่วนส่งเสริมแบบแรก มีคนหนุ่มสาวจำนวนมากที่ออกจากชนบทเพื่อแสวงหาโชคทางและชื่อเสียงในเมือง และกลับไปอีกเดียวความรู้ความสามารถที่เพิ่มขึ้น และเป็นแรงกระตุ้นให้คนอื่น ๆ กระทำตาม

ในสังคมไทยมีการเคลื่อนไหวและเขยิบฐานะทางสังคมอยู่เสมอ ผู้ที่อยู่ในกลุ่มผู้นำต้องก้าวพยาภิานะเพื่อให้ได้เข้าไปอยู่ในกลุ่มผู้นำ ทั้งนี้ เพราะเห็นว่าเป็นกลุ่มที่มีเกียรติและมีอำนาจทางการเมือง ซึ่งมีช่องทางที่จะใช้อำนาจหากความมั่งคั่งได้ แต่การที่บุคคลในกลุ่มผู้นำต้องก้าวพยาภิานะให้สูงขึ้นเพื่อให้ได้อยู่ในกลุ่มผู้นำนั้น นับว่ามีผลเสียต่อการพัฒนาประเทศทั้งนั้น เพราะเหตุว่าสมาชิกในกลุ่มผู้นำจะเห็นว่า กลุ่มผู้นำสำคัญเหนือสิ่งใด ไม่เห็นความสำคัญของกลุ่มเดิม ดังนั้น จึงไม่มีมั่นใจในการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มผู้นำ ทำให้ไม่สามารถรวมตัวกันให้เกิดกลุ่มอิทธิพลเพื่อจะถ่วงดุลกับกลุ่มผู้นำ และทำให้ไม่สามารถต่อสู้เพื่อเจ้าระบบการแบ่งชั้นทางสังคม หรือจัดช่องว่าง หรือความแตกต่างอย่างมากระหว่างกลุ่มทั้งสอง

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ระบบการแบ่งชั้นทางสังคมของไทยที่พิจารณาจากความมีอำนาจทางการเมือง จะเป็นระบบสังคมที่ไม่ส่งเสริมให้เอกชนมีบทบาทหรือค่านิยมในการพัฒนาเพื่อการทำให้ทันสมัยนั่นว่าจะไม่มีความสำคัญต่อการพัฒนา แต่ว่าการทำให้ทันสมัยท่านนั้นยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้ประเทศไทยเกิดภาวะพัฒนา ทั้งนี้ ระบบการแบ่งชั้นทางสังคมไทยจะต้องสร้างเสริมให้เอกชนมีบทบาท ค่านิยม และผลประโยชน์ที่สามารถจะพัฒนาได้

๖. บุรุณภาพและความมั่นคงแห่งชาติ

คนไทยไม่ว่าจะเป็นข้าราชการชั้นสูงหรือชาวนา ต่างมีลักษณะยึดหยุ่นเข้าได้กับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นนำ ความสามารถในการด้านน้อยมาก พฤติกรรมแบบนี้ถือกันว่าเป็นการเดินทางสายกลาง (neutral) การเปลี่ยนแปลงที่มีความชัดเจนนั้นnonไม่เป็นที่ยอมรับในบรรดาผู้นำ

ความคิดเห็นต่างๆ จะได้รับการยอมรับหรือไม่ ไม่ได้ตัดสินกันที่ว่า เป็นความคิดเห็นที่ดีหรือเลว แต่ตัดสินกันด้วยการคำนึงถึงผลที่กระทบต่อระบบท่องเที่ยวของสังคม ถ้าหากว่าผลที่จะตามมาสามารถคาดการณ์หรือควบคุมได้ ความคิดเห็นนักอาจจะได้รับการยอมรับตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ในเรื่องนักศึกษา กรณีโครงการปรับปรุงระบบเศรษฐกิจของนายปรีดี พนมยงค์ ถูกปฏิเสธเนื่องจากว่า ความกลัวและความสงสัยในผลที่จะตามมาต่อจุดนักความไม่ไว้วางใจในแผนมากกว่าการพิจารณาด้านอุดมทัศน์

ในเรื่องบุรุณภาพและความมั่นคงแห่งชาตินั้น ทั้งผู้นำและประชาชนถือว่า เอกราชของชาติ และเอกสารทางการเมืองอยู่เหนือสิ่งอื่นใด (ซึ่งมีผลต่อกับความคิดเห็น) ในปัจจุบันฝ่ายปักครองต้องเผชิญกับภาระหนักมากในการรักษาเอกสารราชของชาติ ทำให้รัฐบาลต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงอย่างมากในสังคม ดังนั้น ความคิดเห็นที่จะได้รับการยอมรับจากผู้นำจะต้องไม่กระทำการใดๆ ก็ตามที่ต่อเอกสารราชของชาติหรือพนฐานสังคมไทย อย่างไรก็ตาม เอกราชทางการเมืองมิได้เป็นสิ่งประกันว่าจะมีการพัฒนา ประเทศไทยถึงแม้ว่าจะเป็นชาติอิสระแต่ก็เพียงในนามเท่านั้น ในด้านเศรษฐกิจและการเมืองประเทศไทยต้องประสบปัญหาอย่างมากมาย และถูกครอบงำโดยความต้องการทางเศรษฐกิจของประเทศทางตะวันตก มีความลำบากทางเศรษฐกิจและการเมืองเช่นเดียว กับประเทศไทยนั่นๆ ในเชิงตัวตนของการท่องเที่ยวถูกยึดครองโดยจักรพรรดินิยม แต่ประเทศไทยเสียเปรียบในข้อที่ว่าไม่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาบนพื้นฐาน (infra-structure) ที่สร้างขึ้นโดยฝ่ายดีกรอง

เข่น ประเทศไทยถูกยกยศครองอัน ๆ ถ้าชาวไทยมีทัศนคติในเชิงก้าวร้าวต่อชาวต่างด้วยความเห็นชาวญี่ปุ่น ประเทศไทยก็คงจะพัฒนามากกว่านี้ เพราะชาวญี่ปุ่น (ซึ่งมีความกระหายในการพัฒนาพอๆ กับชาวไทย) สามารถหลอกเลี้ยงจากการครอบจ้ำทางเศรษฐกิจของชาติต่างชาติและกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทางเศรษฐกิจของตนได้อย่างชัดเจน

เป้าหมายในการริเริ่มของญี่ปุ่นนั้น มีลักษณะเป็นแบบ “เอกสารชี้โดยการพัฒนา” ไม่ใช่เป็นเพียงแต่ “เอกสารชี้โดยการทำให้สมัยใหม่” เท่านั้น ระบบสังคมไทยมีลักษณะเป็นระบบบีดตามเป้าหมายของฝ่ายปกครองสูงสุด ดังนั้น จึงไม่ใช่ระบบที่เบ็ดรับการพัฒนาอย่างแท้จริง นอกจากนั้น คนไทยยังไม่เชื่อถือว่า การฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นผลสืบเนื่องมาจากความบกพร่องของสถาบันทางสังคมแบบเจ้าพระเดชนายพระคุณ แต่เชื่อว่าเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลซึ่งทนทานต่อความเย้ายวนไม่ได้ จึงไม่ได้แก้ไขปรับปรุงระบบสถาบันทางสังคมให้ดีขึ้น

๗. สรุป

เป็นที่น่าแปลกใจว่า ทำไมประเทศไทยต่างๆ ในเอเชีย (ยกเว้นญี่ปุ่น) จึงไม่พัฒนาทางที่ประเทศเหล่านั้น ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศอย่างมากมายตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยเราซึ่งเริ่มพิพากษามพัฒนาประเทศไทยพร้อมๆ กับญี่ปุ่น (สมัยศตวรรษที่ ๑๙) และในระยะที่เริ่มพัฒนานั้น ทั้งสังคมไทยและสังคมญี่ปุ่น มีลักษณะคล้ายคลึงกันอย่างมาก เช่น วัฒนธรรม เอกลักษณ์ประจำชาติ มีบุคคลชนนนำที่ฉลาดและมีภาวะสร้างสรรค์ฯลฯ

ในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศไทยสองนี้ ได้มีนักวิชาการชาวต่างชาติศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบช่องทางและโอกาสในการพัฒนาของประเทศไทยกับญี่ปุ่นแล้ว ลงความเห็นว่า ประเทศไทยเรามีศักยภาพหรือช่องทางและโอกาสในการพัฒนาสูงกว่าญี่ปุ่นมาก นักวิชาการบางคน ถึงกับเสนอแนะให้ญี่ปุ่นส่งคอมมิชชันส์ส่งเกตุการณ์มาดูงานการพัฒนาในประเทศไทยโดยวิถีเดียวชาติ แต่ในปัจจุบันนี้ ญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวในอาเซียนที่พัฒนาไม่แพ้ประเทศไทยด้วยขนาด ในขณะที่ประเทศไทยยังชอยเทาอยู่กับตัว เหตุใดเป็นเช่นนักก้าวโดยสรุปได้ว่า เป็นเพราะผู้ปกครองใช้สถาบันทางสังคมทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นสถาบันทางการเมือง การบริหาร การศึกษา เศรษฐกิจและแม้แต่สถาบันทางศาสนา เป็นเครื่องมือในการเสริมอำนาจให้แก่ต้นมากกว่าที่จะใช้เป็นเครื่องส่งเสริมการพัฒนาประเทศไทย

ดังนั้น ถ้าประเทศไทยต้องการจะพัฒนาประเทศไทย ศึกษาจะต้องยอมรับความสำคัญของการพัฒนาทางวัฒนธรรม ถึงแม้ว่าการพัฒนาทางวัฒนธรรม อาจจะทำลายวิถีชีวิต (way of life) หรือแม้แต่ทำลายชีวิต (life itself) ก็ตาม และควรพิจารณาว่า สถาบันใดควรรักษาไว้ สถาบันใดควรจะเปลี่ยนแปลง การเพิ่มการพัฒนาทางเศรษฐกิจกับการพัฒนาทางการเมือง ควรจะได้ทำให้กว้างขวาง อย่างไรแค่ไหน โดยเฉพาะในด้านการเมืองนั้นจะต้องเน้นการพัฒนาทางการเมืองมากกว่าการทำให้การเมืองทันสมัย ซึ่งหมายความว่า การต่อสู้ทางการเมืองจะต้องไม่จำกัดอยู่เฉพาะในหมู่ชนชั้นนำ (elite) เท่านั้น เพราะหากเป็นการขัดแย้งจำกัดของ การพัฒนาการเมืองนั้นเอง.

เศรษฐีพร คุครักษ์